

NOTAT

Liste over høringssvar indkommet i forbindelse med Energistyrelsens screening af havområde ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

Statslige myndigheder

1. Skov- og Naturstyrelsen
2. Forsvarets Bygningstjeneste - Farvandsvæsenet Inspektoratet og Søværnets Operative Kommando
3. Søfartsstyrelsen
4. Kystdirektoratet
5. Kulturarvsstyrelsen
6. Fiskeridirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
7. IT- og Telestyrelsen

Lokale og regionale myndigheder

8. Storstrøms Amt
9. Nysted Kommune
10. Sysfalster Kommune

Selskaber, institutioner, organisationer og borgere

11. Danmarks Miljøundersøgelser, Afdelingen for Arktisk Miljø
12. Danmarks Miljøundersøgelser, Afdelingen for Vildtbiologi og Biodiversitet.
13. Vikingeskibsmuseet
14. WWF Danmark
15. Energi E2
16. Vindmølleindustrien
17. Danmarks Naturfredningsforening
18. Dansk byggeri, Foreningen af Danske Ral- og Sandsugere
19. Elkraft System
20. Scandlines A/S

Borgere

21. Birgit og Steen Duncan samt Willy og Birgit Larsen
22. Jette Jaffa og Casper Rath, Jytte og Henning Olsen, samt Mette Feilberg og Hans Thingvad
23. Stig Husted-Andersen, Aalholm Godskontor

.....

MILJØMINISTERIET

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K.

SKOV- OG NATURSTYRELSEN

Hav- og Habitatkontoret

J.nr. SN 2001-426-0004
Ref. AGR

Vedrørende screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Den 17. september 2004

Skov- og Naturstyrelsen skal med beklagelse meddele Energistyrelsen, at et tidsmæssig sammenfald med høringen og afholdelse af konferencen "Offshore Wind Farms and the Environment, Horns Rev og Nysted" i Legoland ikke er muligt for styrelsen at fremsende bemærkninger til ovennævnte screeningen til Energistyrelsen inden den 24. september 2004.

Skov- og Naturstyrelsens bemærkninger vil blive fremsendt inden den 30. september 2004.

Med venlig hilsen

Anne Grethe Ragborg

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99
E-post: sns@sns.dk
Internet: www.skovognatur.dk
CVR-nr.: 11 91 69 10

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K.

SKOV- OG NATURSTYRELSEN

Hav- og Habitatkontoret

J.nr. SN 2001-426-0004
Ref. AGR

Vedrørende Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Den 1. oktober 2004

Energistyrelsen har med brev af 26. august 2004 fremsendt en rapport "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller", aug. 2004 og anmodet Skov- og Naturstyrelsen om kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering af havmøller.

./ Under henvisning hertil vedlægges Skov- og Naturstyrelsens høringsnotat.

Som det fremgår heraf, har Skov- og Naturstyrelsen tidligere, jf. styrelsens svar af 5. maj 2003 vedrørende potentielle områder for havvindmøller samt senest Skov- og Naturstyrelsens svar af 3. juni 2004 vedrørende screening af Omø Stålgrunde lagt vægt på, at de undersøgelser, der er iværksat i forbindelse med etableringen af demonstrationsmølleparken ved Rødsand afsluttes forinden der træffes beslutning om evt. udbygning. Undersøgelserne er først nu gået ind i en fase, hvor det vil være muligt at observere egentlige effekter af vindmøllerne i de respektive økosystemer. En vurdering af, om udbygningen med en havvindmøllepark ved Rødsand og Gedser er i konflikt med de i området eksisterende naturbeskyttelses- og landskabelige interesser, bør efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering fortsat afvente afslutningen og de endelige resultater af demonstrationsprogrammerne.

Ligeledes har Skov- og Naturstyrelsen tidligere, jf. brev af 3. juni 2004, anført, at Kriegers Flak bør foretrækkes fremfor Rødsand og Gedser på grund af de store fuglebeskyttelsesinteresser ved Rødsand og Gedser, jf. de igangværende fugleundersøgelser, jf. iøvrigt også Skov- og Naturstyrelsens tidligere svar af 5. maj 2003.

Idet Skov- og Naturstyrelsen fortsat lægger ovennævnte til grund, skal styrelsen bemærke i forhold til screeningsrapporten, at omfanget af negative påvirkninger på de forekommende fuglearter klart vil være

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99
E-post: sns@sns.dk
Internet: www.skovognatur.dk
CVR-nr.: 11 91 69 10

mindst på lokaliteten R1, hvorimod lokaliteten R3 klart repræsenterer de færreste landskabelige gener.

Det er derfor Skov- og Naturstyrelsens samlede vurdering, at en evt. udbygning ved Rødsand på det foreliggende grundlag bør tage udgangspunkt i den eksisterende havvindmøllepark Nysted, og således gennemføres som en udbygning af denne parks vestlige og sydlige flanke, således at der i størst mulig omfang tages hensyn til naturbeskyttelses-, landskabs- og råstofinteresser i området. Skov- og Naturstyrelsen er selvsagt indstillet på nærmere at drøfte den konkrete placering heraf med Energistyrelsen. Der vil endvidere være behov for som led i en VVM-undersøgelse særligt at lægge vægt på at få afklaret problemer i forhold til naturbeskyttelsesinteresserne, ligesom der bør gennemføres en råstofkortlægning.

Endelig skal Skov- og Naturstyrelsen henviser til styrelsens bemærkninger i brev af 3. juni 2004 vedrørende screening af Omå Stålgrunde om, at det bør overvejes at gennemføre en samlet evaluering af havmøllehandlingsplanen fra 1997, idet forudsætningerne efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering – ikke mindst teknologisk med hensyn til mulighed for udbygning på større vanddybder og med hensyn til de væsentligt større møllehøjder, herunder krav til lys-afmærkning – har ændret sig væsentligt siden.

Med venlig hilsen

Anton Beck

.....

MILJØMINISTERIET

HØRINGSSVAR

SKOV- OG NATURSTYRELSEN

Hav- og Habitatkontoret

J.nr. SN 2001-426-0004
Ref. AGR

Vedrørende Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Den 1. oktober 2004

Energistyrelsen har med brev af 26. august 2004 fremsendt en rapport "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller", aug. 2004 og anmodet Skov- og Naturstyrelsen om kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering af havmøller.

BAGGRUND

1) Naturinteresser.

Skov- og Naturstyrelsen har tidligere bl.a. i brev af 5. maj 2003 anført, at en vurdering af, om et potentielt havvindmølleområde ved Rødsand og Gedser er i konflikt med eksisterende naturbeskyttelsesinteresser burde afvente resultaterne af de undersøgelsesprogrammer, der er iværksat i forbindelse med etableringen af demonstrationshavvindmølleparkerne ved Rødsand og Horns Rev. Disse programmer er først nu gået ind i en fase, hvor det vil være muligt at observere egentlige effekter af vindmøllerne i de respektive økosystemer, og der kan således først i 2006 efter afslutningen af programmerne drages egentlige konklusioner om i hvilket omfang havmølleparken ved Nysted påvirker de i området forekommende naturinteresser.

Det har i denne sammenhæng endvidere været anført, at man ved udvælgelsen af et udbudsområde for en yderligere havvindmøllepark i farvandsområdet ved Rødsand og Gedser bør sikre, at der ikke herved genereres kumulative påvirkninger af negativ karakter med hensyn til opretholdelse af en beskyttet arts samlede habitatudnyttelse eller i forhold til den i global sammenhæng yderst betydningsfulde hovedtrærute for fugle.

2) Landskabsinteresser.

Skov- og Naturstyrelsen har endvidere anført, at en stillingtagen til placering af en yderligere havvindmøllepark i området burde afvente en vurdering af, hvor mange havvindmøller kystlandskaberne omkring Lolland/Falster kan bære, hvor langt der skal være mellem selvstændige

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99
E-post: sns@sns.dk
Internet: www.skovognatur.dk
CVR-nr.: 11 91 69 10

områder, og hvor i området en eventuel udbygning vil være mulig. Her til kommer, at demonstrationsprogrammets undersøgelse af socio/økonomiske forhold af betydning for lokalområderne af vindmølleparkerne Nysted og Horns Rev endnu ikke er afsluttet. Der foreligger således p.t. ikke et klart billede af, på hvilken måde beboerne i de berørte områder forholder sig til de eksisterende havvindmølleparker.

3) Råstofinteresser.

Skov- og Naturstyrelsen har endvidere anført, at der på Lolland og Falster er en begyndende mangel på en række råstoftyper, som på sigt vil skulle leveres enten fra Sjælland, fra det omliggende havområde eller importeres fra udlandet. På baggrund af den hidtil gennemførte kortlægning, kan det konstateres, at der kun er relativt få muligheder for forsyninger med sømaterialer til regionen.

Det er derfor afgørende for den fremtidige forsyningssikkerhed med råstoffer til regionen, at der ikke på nuværende tidspunkt båndlægges råstofressourcer på havet, som vil kunne levere de efterspurgte råstoffer.

En båndlæggelse af værdifulde ressourcer kan derfor få væsentlige konsekvenser for den fremtidige forsyningsplanlægning i regionen.

Det skal således understreges, at de i øjeblikket udlagte råstofindvindingsområder kun er et udtryk for den øjeblikkelige indvindingssituation, og at der må forventes betydelige ændringer i indvindingsmønstret dels i lyset af den store omlægning af råstofindvindingen, der i øjeblikket er i gang og som vil fortsætte frem til 2007 dels på grund af ændringer i forsyningsbehovet.

Den nøjagtige afgrænsning af de angivne råstofressourcer er i flere områder forbundet med en vis usikkerhed og kan meget vel ændre sig som et resultat af fremtidig kortlægning. Det kan så vidt mulig undgås, at områder, som indeholder væsentlige råstofressourcer, udlægges til vindmøller. Et eventuelt havvindmølleudbud bør derfor være betinget af, at der gennemføres en kortlægning som dokumenterer, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges.

SCREENINGEN

Screeningen omfatter 6 forslag til placering af én vindmøllepark bestående af 40 vindmøller opstillet i en rektangulær konfiguration med en totalhøjde på 160 meter i forskelligt afgrænsede områder: 4 stk. (R1, R2, R3 og R4) beliggende syd for Lolland og 2 stk. (F1 og F2) beliggende øst for Falster.

1) Naturbeskyttelsesinteresser.

Udover den generelle forpligtigelse til at bevare områdets karakteristiske dyre- og planteliv i de danske farvandsområder skal der sikres en gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter angivet på fuglebeskyttelses- og habitatdirektivets lister. Til sikring af forpligtigelser efter fuglebeskyttelses- og habitatdirektivet er rødsand-lagunen syd for Lolland udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde nr. 173 og yderligere pletvis udlagt som Rødsand- og Hyllekrog vildtreservater.

Som det fremgår af screeningsrapporten er der med de igangværende demonstrationsprogrammer ved Nysted registreret negative effekter i forhold til forekomsten i området af marsvin og fugle; demonstrationsprogrammerne er imidlertid ikke afsluttet.

Pattedyr

Marsvin indgår i udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 152 og er yderligere sammen med de øvrigt forekommende arter af småhvaler omfattet af habitatdirektivets artikel 12. Marsvin forekommer spredt i farvandsområdet, og der kan således ikke skelnes mellem de 6 lokaliteter med hensyn til effekter. På baggrund af de foreløbige resultater fra undersøgelserne ved Nysted kan det ikke på forhånd afvises, at etablering af en ny havvindmøllepark på én af de angivne lokaliteter R1, R2, R3, R4, F1 og F2 vil kunne forstærke de p.t. registrerede negative påvirkninger og medføre yderligere habitattab i området for marsvin.

Fugle

En række fuglearter, som er omfattet af bestemmelserne i Ramsarkonventionen, forekommer regelmæssigt i farvandsområdet. Endvidere indgår såvel ynglende arter af fugle og en række trækfuglearter i udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 83. Lokaliteterne R1 og R2 grænser umiddelbart direkte op til fuglebeskyttelsesområdets sydlige grænse. Herudover er alle 6 lokaliteter beliggende på en meget smal korridor i den internationalt betydningsfulde hovedtrækrute for millionvis af småfugle, rovfugle og vandfugle, som yngler i Skandinavien og Sibirien og hvert forår og efterår trækker fra/til overvintringspladser i Europa og Afrika. Disse arter er omfattet af bestemmelserne i Bonnkonventionen efter hvilke, der skal tages særlige hensyn, jf. Resolution 7.13 og folketingsbeslutning om godkendelse af Aftale om Beskyttelse af Afrikansk-Eurasiske Migrerende Vandfugle.

a) Rastende fugle

De foreløbige resultater fra undersøgelserne over rastende og fouragerende fugles udbredelse viser, at havvindmølleparkerne medfører et habitattab, hvis størrelse er forskellige i forhold til de enkelte arter. I den sammenhæng er det vigtigt at få belyst, i hvilket omfang en yderligere etablering af en havvindmøllepark på lokaliteterne R1 og R2 langs den sydlige afgrænsning af fuglebeskyttelsesområdet vil påvirke opretholdelse af en gunstig bevaringstilstand for de beskyttede arter i det internationale fuglebeskyttelsesområde.

Området ud for Lollands og Falsters kyster er i forårsperioden et af de vigtigste tilholdssteder for havlit i Danmark og etablering af en yderligere ny havvindmøllepark i området øst for Falster på lokaliteterne F1 eller F2 skønnes umiddelbart at ville medføre et væsentligt habitattab for havlit.

b) Trækkende fugle

De foreløbige resultater fra undersøgelserne over Nysted havvindmølleparks påvirkninger af trækkende fugle viser, at parken medfører et habitattab for trækkende fugle, som allerede i en afstand af op til 3-4 km "stopper op" og ændrer kurs i forhold til en "traditionel /nedarvet/" rute. På den baggrund skønner styrelsen, at en etablering af en yderligere havvindmøllepark på lokaliteten R3 på tværs af den meget væsentlige Afrikansk-Eurasiske migrationsrute vil medføre et forøget habitattab for trækkende arter og bør vurderes nærmere i forhold til nationale og internationale forpligtigelser til at bevare karakteristiske og sårbare naturinteresser. Ligeledes skønner styrelsen, at en etablering af en havvindmøllepark på lokaliteterne R2 og R4 vil medføre en uacceptabel øgning af kollisionsrisikoen for især efterårstrækkende vand-

fugle, der efter at have rundet Falsters sydspids ikke vil kunne nå at reagere og undvige en møllepark på disse lokaliteter.

Undersøgelserne over i hvilket omfang Nysted havvindmøllepark medfører en risiko for kollision for trækkende fugle er endnu ikke tilstrækkelig belyst, og styrelsen skønner på den baggrund, at en yderligere etablering af en havvindmøllepark på lokaliteterne F1 eller F2, der ligesom Nysted havvindmøllepark er beliggende i hovedtrækrueten for de Afrikansk-Eurasiske Vandfugle, vil kunne give anledning til kumulative effekter af negativ karakter på trækkende arter af fugle langs ruten. Ud fra et forsigtighedsprincip bør en stillingtagen til en etablering af havvindmøller ved F1 og F2 derfor afvente de endelige resultater af undersøgelsesprogrammet ved Nysted havvindmøllepark.

Samlet set vurderes det, at omfanget af negative påvirkninger af de i forekommende fuglearter klart vil være mindst på lokaliteten R1.

2) Landskabsinteresser.

De i rapporten foreslåede placeringer er alle meget kystnære, og vil påvirke kystlandskabet i væsentligt grad. 5 af de 6 foreslåede placeringer er i en afstand på mellem 2 og 6 km fra land til den nærmeste mølle.

Ved en totalhøjde på 160 meter skal vindmøllerne afmærkes med højintensivt lys i den højest placerede vingspids. Afmærkningen er både en dag- og en natafmærkning. Det fremgår af screeningsrapporten, at teknikken med en placering af lys i vingspids endnu ikke er teknisk udviklet, således at det på nuværende tidspunkt ikke er muligt at tage stilling til den afmærkning, som vil skulle anvendes.

Placering R1 og R2 og R4 bør som udgangspunkt ses i sammenhæng med den eksisterende havvindmøllepark ved Rødsand/Nysted. En placering et af disse steder vil, efter styrelsens vurdering, have en meget uheldig påvirkning af kystlandskabet. Set fra Nysted vil én yderligere møllepark i sammenhæng med den eksisterende park være markant synlige i kystlandskabet, og vil kunne opfattes som en "mur" mod havet.

R3 er placeret længst fra land (11 km) og søværts den eksisterende havmøllepark og den repræsenterer klart de færreste landskabelige gener.

Placeringerne ved Falster, henholdsvis F1 og F2, vil påvirke kystlandskabet på en strækning hvor der er store rekreative interesser. Placeringen så tæt på land vil ligeledes her opfattes som en mur mod havet. Specielt område F1 vil have denne uheldige virkning.

3) Råstofinteresser.

Syd for Rødsand, R1, R2, R3 og R4:

I den nordlige del af området R1 er der kortlagt ressourcer af fin- og mellemkornet sand med et volumen på omkring 15 mill. m³. På grund af den relativt lave vanddybde vil det næppe være realistisk at udnytte forekomsten med mindre der opstår helt akutte behov for f.eks. sand til kystfodring.

Der er i den østlige del af området R2 identificeret et større ressourceområde, som formodes at indeholde betydelige mængder sand og grus. Der findes dog ingen detaljerede oplysninger

fra området. Den sydlige del af området overlapper område 568-SB Schønheyders Pulle, der er udlagt til stenfiskeri.

Det skal her undgås, at de områder, som indeholder væsentlige råstofressourcer, udlægges til vindmøller. Et eventuelt havvindmølleudbud bør derfor være betinget af, at der gennemføres en kortlægning som dokumenterer, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges.

Der er ikke oplysninger om kortlagte råstofressourcer i området R3.

I den centrale og østlige del af området R4 er der kortlagt betydelige sandressourcer. Der er i området udlagt et råstofvindingsområde 568-C Gedser. Der er til dato indvundet ca. 140.000 m³ sand. Det må forventes, at området vil være yderst relevant i forbindelse med leverancer af sand til en eventuelt kommende Femerforbindelse. Det skal her undgås, at de områder, som indeholder væsentlige råstofressourcer, udlægges til vindmøller. Et eventuelt havvindmølleudbud bør derfor være betinget af, at der gennemføres en kortlægning som dokumenterer, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges.

Øst for Gedser, F1 og F2:

Der er i den centrale del af området F1 kortlagt en enkelt rende indeholdende mellem-groft sand med en tykkelse på op til 6 m. Et eventuelt havvindmølleudbud bør derfor være betinget af, at der gennemføres en kortlægning som dokumenterer, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges.

F2 områdets sydøstlige hjørne overlapper et større ressourceområde, der strækker sig mod sydøst langs Gedser Rev. Der er ca. 2 km syd for området udlagt et råstofvindingsområde 560-B Gedser Rev, hvor der indtil dato er indvundet ca. 140.000 m³. Det skal her undgås, at de områder, som indeholder væsentlige råstofressourcer, udlægges til vindmøller. Et eventuelt havvindmølleudbud bør derfor være betinget af, at der gennemføres en kortlægning som dokumenterer, at væsentlige råstofressourcer ikke båndlægges.

SAMMENFATNING

Skov- og Naturstyrelsen har tidligere, jf. styrelsens svar af 5. maj 2003 vedrørende potentielle områder for havvindmøller samt senest Skov- og Naturstyrelsens svar af 3. juni 2004 vedrørende screening af Omø Stålgrunde lagt vægt på, at de undersøgelser, der er iværksat i forbindelse med etableringen af demonstrationsmølleparken ved Rødsand afsluttes forinden der træffes beslutning om evt. udbygning. Undersøgelserne er først nu gået ind i en fase, hvor det vil være muligt at observere egentlige effekter af vindmøllerne i de respektive økosystemer. En vurdering af, om udbygningen med en havvindmøllepark ved Rødsand og Gedser er i konflikt med de i området eksisterende naturbeskyttelses- og landskabelige interesser, bør efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering fortsat afvente afslutningen og de endelige resultater af demonstrationsprogrammerne.

Ligeledes har Skov- og Naturstyrelsen tidligere, jf. brev af 3. juni 2004, anført, at Kriegers Flak bør foretrækkes fremfor Rødsand og Gedser på grund af de store fuglebeskyttelsesinteresser ved Rødsand og Gedser, jf. de igangværende fugleundersøgelser, jf. iøvrigt også Skov- og Naturstyrelsens tidligere svar af 5. maj 2003.

Idet Skov- og Naturstyrelsen fortsat lægger ovennævnte til grund, skal styrelsen bemærke i forhold til screeningsrapporten, at omfanget af negative påvirkninger på de forekommende fuglearter klart vil være mindst på lokaliteten R1, hvorimod lokaliteten R3 klart repræsenterer de færreste landskabelige gener.

Det er derfor Skov- og Naturstyrelsens samlede vurdering, at en evt. udbygning ved Rødsand på det foreliggende grundlag bør tage udgangspunkt i den eksisterende havvindmøllepark Ny-sted, og således gennemføres som en udbygning af denne parks vestlige og sydlige flanke, således at der i størst mulig omfang tages hensyn til naturbeskyttelses-, landskabs- og råstof-interesser i området. Skov- og Naturstyrelsen er selvsagt indstillet på nærmere at drøfte den konkrete placering heraf med Energistyrelsen. Der vil endvidere være behov for som led i en VVM-undersøgelse særligt at lægge vægt på at få afklaret problemer i forhold til naturbe-skyttelsesinteresserne, ligesom der bør gennemføres en råstofkortlægning.

Endelig skal Skov- og Naturstyrelsen henvide til styrelsens bemærkninger i brev af 3. juni 2004 vedrørende screening af Omå Stålgrunde om, at det bør overvejes at gennemføre en samlet evaluering af havmøllehandlingsplanen fra 1997, idet forudsætningerne efter Skov- og Naturstyrelsens vurdering – ikke mindst teknologisk med hensyn til mulighed for udbygning på større vanddybder og med hensyn til de væsentligt større møllehøjder, herunder krav til lys-afmærkning – har ændret sig væsentligt siden.

Sagsnummer: FBT/610.11/200000424/121

Dato: 24. september 2004

Sagsbehandler: CMN

Lokalnummer: 4424

Til Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K
ens@ens.dk

Eft.: Forsvarsministeriet
Forsvarskommandoen
Farvandsvæsenet
Søværnets Operative Kommando

Emne: Energistyrelsen - Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Ref.: Energistyrelsens skrivelse j.nr. 78032-0001 modtaget i Forsvarets Bygningstjeneste den 31. august 2004.

Forsvarets Bygningstjeneste har fra Forsvarsministeriet modtaget Energistyrelsens screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Forsvarets Bygningstjeneste skal i den anledning oplyse, at Energistyrelsens screening af havområdet ved Rødsand og Gedser har været i høring hos berørte instanser, som har følgende bemærkninger til materialet:

Farvandsvæsenet

Indledningsvist bemærker Farvandsvæsenet, at de to områder ved Rødsand og Gedser begge er beliggende forholdsvist tæt på meget trafikerede sejlrunder gennem Kadetrenden og Femern Bælt. Derfor vil etablering af vindmøller i de to områder kun kunne ske efter meget nøje undersøgelser og overvejelser. Konkret skal Farvandsvæsenet henlede opmærksomheden på det nødområde der er udlagt ved Falster umiddelbart øst for Bøtø Plantage. Desuden er der i sommeren 2003 etableret et nyt fyr på Gedser Rev. Både nødområde og fyrets anvendelsesområde forudsættes friholdt for eventuelt byggeri af havvindmøller. Videre forudsættes det, at der ved eventuelt byggeri af havvindmøller fortsat vil være mulighed for sejlads for mindre fartøjer i området mellem Gedser og det nye fyr.

FORSVARETS BYGNINGSTJENESTE

☒	☐		
Frederiksholms Kanal 30	Sct. Mathiasgade 96 B	Telefon 33 13 47 01 og 86 62 14 77	CVR nr.: 15 85 52 58
Postbox 24	Postbox 511	Indvalg 33 14 47 01 og 86 62 72 77 + lokalnr.	E-mail: fbt@fbt.dk
DK-1001 København K	DK-8800 Viborg	Telefax 33 32 10 29 og 86 61 18 58	www.fbt.dk

Forinden der eventuelt kan godkendes byggeri af havvindmøller ved Rødsand og Gedser, skal der foreligge risikoanalyser, der godtgør, at sejladsikkerheden ikke forringes væsentligt i forhold til nuværende forhold. Risikoanalysernes indhold og opbygning skal kunne godkendes af Søfartsstyrelsen og Farvandsvæsenet.

Søværnets Operative Kommando har via Forsvarskommandoen oplyst følgende

Søværnets Operative Kommando har vurderet screeningen efter følgende parametre: Øvelsesaktiviteter, radardækning, minefelter samt generel skibsfart i sejlruterne.

I relation til øvelsesaktiviteterne forventes ingen interferens. I relation til radardækningen kan placering af vindmøllepark R2, R3, R4 og F2 i området henholdsvis sydøst og sydvest for Gedser give problemer i forhold til farvandsovervågningen i den del af rute TANGO, der udgøres af trafiksepareringen og dybvandsruten i Kadetrenden. Havbaserede vindmøller giver radarskygge bag vindmøllerne, hvilket reducerer muligheden for at detektere og følge skibstrafikken i skyggeområdet. Radarstrålerne reflekteres ligeledes på mølletårne og vinger, hvilket kan give anledning til falske radarmål i skyggeområdet. Møllevingernes rotation kan forårsage en dobbel-effekt, hvilket introducerer falske mål i det omfang, der anvendes Moving Target Indication. Området er dækket af Kystradar Gedser og møllernes placering i området mellem trafiksystemet i Kadetrenden, og selve radarantennen, der er placeret på sydspidsen af Falster, kan således få stor indvirkning på muligheden for at overvåge skibstrafikken i området.

Placering af vindmøllepark R1 og F1 skønnes ikke at have væsentlig indflydelse på muligheden for at følge skibstrafikken gennem rute TANGO.

I relation til minefelter forventes ingen interferens.

I relation til skibstrafikkens sikkerhed kan en reduceret radardækning af området syd for Gedser få indflydelse på Søværnets Operative Kommandos mulighed for at yde støtte til skibstrafikkens sikre afvikling i pågældende område.

Forsvarets Bygningstjeneste har udover ovennævnte ingen yderligere bemærkninger til materialet.

Med venlig hilsen
I c.f.

Jørgen Steen Nielsen
sektionschef

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

27. september 2004
Sag 199905163/34
Arkivkode 01.30.05
Regelcenter
/AMC

Screening af havvindmøller ved Rødsand og Gedser

Energistyrelsen har med høringskrivelse af 26. august 2004 anmodet Søfartsstyrelsen om kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering af havvindmøller ved Rødsand og Gedser, samt indholdet af en konkret VVM-redegørelse. Som det fremgår af det fremsendte materiale, har Søfartsstyrelsen tidligere udtalt sig om sejladsikkerheden i området, senest ved skrivelse af 9. januar 2004 og skrivelse af 14. januar 2004. Søfartsstyrelsen fastholder de i disse skrivelser fremførte bemærkninger.

Søfartsstyrelsen har desuden følgende bemærkninger til indholdet af en VVM-redegørelse:

Generelt

Før etablering af havvindmøller i et af de to områder bør der udarbejdes risikoanalyser over sejladsikkerheden. Udfaldet af disse har til formål at danne grundlag for Søfartsstyrelsens indstilling om eventuel placering af nye vindmølleparker. Risikoanalysemetode og opbygning og metode bør være accepteret af Søfartsstyrelsen. Analysen bør både omfatte foranstaltninger omkring havvindmøllerne mod påsejling af skibe, herunder drivende skibe, og betydningen af ændrede trafikmønstre i omkringliggende områder herunder nye trafikmønstres betydning for sejladsikkerheden.

Området ved Gedser

Det skal oplyses, at der i området øst for Gedser er udpeget et nødområde. Et nødområde er et område, hvor et skib med behov for assistance kan søge hen for at stabilisere situationen og begrænse risikoen for den øvrige trafik, samt beskytte menneskeliv og miljøforhold.

Etablering af havvindmøller i området må ikke vanskeliggøre skibes adgang til nødområdet.

Kadetrendens nordlige del er et af de mest trafikerede farvandsafsnit i de danske farvande. Søfartsstyrelsen har vanskeligt ved umiddelbart at udpege et konkret område syd for Gedser, som synes at være anvendeligt til havvindmøller. Opmærksomheden henledes særligt på følgende forhold:

SØFARTSSTYRELSEN
Vermundsgade 38 C
2100 København Ø

Tlf. 39 17 44 00
Fax 39 17 44 01
CVR-nr. 29 83 16 10
sfs@dma.dk
www.sofartsstyrelsen.dk

ØKONOMI- OG
ERHVERVS MINISTERIET

- Der skal fortsat være fri gennemsejling til og fra Gedser via sejlrenden samt til andre havne i området efter eventuel opførelse af en havvindmøllepark.
- Som udgangspunkt skal en havvindmøllepark minimum placeres 2 sømil fra grænsen af trafikseparationen i Kadetrenden, eller dennes forlængelse.
- Det skal fortsat være muligt for mindre skibe at sejle frit gennem Gedser rev nord for Mellemknob. Dette forhold er vigtigt for ikke at belaste Kadetrenden med yderligere trafik fra skibe, som i dag sejler gennem revet.
- Øget skibstrafik i Kadetrenden medfører alt andet lige større risiko for kollision. Der vil med en vindmøllepark kunne opstå et ”flaskehalsproblem” i området. Det er derfor vigtigt, at man ikke blot ser på, om der er risiko for nedsættelse af sejladsikkerheden hvor man etablerer havvindmøller, men også er opmærksom på, om der som følge heraf skabes en øget risiko for skibstrafikken i omkringliggende farvande. Der kan derfor være behov for at pege på ekstra sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse med vindmølleparken.

Området ved Rødsand

Området ved Rødsand ligger tæt på T-ruten (en hovedrute for skibstrafik gennem danske farvande, der blandt andet anvendes af store lastede olietankskibe). Der skal i forbindelse med en eventuel etablering af havvindmøller i dette område tages behørigt hensyn hertil.

Med venlig hilsen

Aksel Møller Christensen

Fuldmægtig

Tlf direkte 39174513

Fax direkte 39174412

E-post amc@dma.dk

Energistyrelsen
ens@ens.dk

Dato:
1. september 2004

J.nr.:
4611-035-7-14

Sagsbehandler:
Afdelingsleder Flemming Thyme/bp

Direkte tlf.nr.:
99 63 63 02

Deres ref:
J.nr.78032-0001

Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

Styrelsen har ved brev af 26. august 2004 fremsendt ovennævnte screeningsrapport, idet der samtidig anmodes om kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering samt til indholdet af en kommende VVM-redegørelse.

De viste vindmølleområder R1 og R2 ligger ret tæt på Hyllekrog henholdsvis Rødsand med holme ud for Gedser. Afhængigt af valg af funderingsmetode kan det ikke umiddelbart afvises, at der kan opstå negative kystpåvirkninger som følge af ændrede strøm- og bølgeforskel.

Hvis ét af de nævnte områder udpeges til den kommende udbygning med havvindmøller, bør det nærmere undersøges, om det kan medføre sådanne negative påvirkninger af kysten m.v., at vindmølleområdet af den grund bør flyttes længere væk fra kysten.

Med venlig hilsen

Flemming Thyme

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K.

Att.: Michel Schilling

**SCREENING AF HAVOMRÅDET VED RØDSAND OG GEDSER I FORBINDELSE MED
UDBUD AF HAVVINDMØLLER. DERES J.NR.: 78032-0001**

Kulturarvsstyrelsen har fra Energistyrelsen modtaget høringsmateriale af 26. august 2004 vedrørende screening af farvandsafsnit syd for Rødsand og øst for Gedser i forbindelse med påtænkt udvidelse af områdets havvindmøllekapacitet.

Screeningen dækker farvandet fra Hyldekrog i vest til lidt op af Gedsers østkyst i øst.

Af materialet fremgår det, at Energistyrelsen udbeder sig Kulturarvsstyrelsens eventuelle bemærkninger.

Kulturarvsstyrelsen skal i den anledning udtale, at den submarine kulturarv er medtaget/nævnt på side 14 i det bilagte materiale "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse af udbud af havvindmøller, August 2004", og at det af teksten fremgår, at det forudsættes, at der skal gennemføres undersøgelse for arkæologiske forekomster i forbindelse med detailprojekteringen.

Kulturarvsstyrelsen skal tillade sig at supplere dette med bemærkning om, at der gennemføres en arkivalisk kontrol og analyse af de berørte områder, og at der på denne baggrund foretages et antal dykkerekognosceringer/-besigtigelser til afklaring af, om beskyttede interesser vil lide overlast.

Såvel de forudgående analyser som dykkerbesigtigelserne skal gennemføres i så god tid, at resultaterne kan indgå i VVM-redegørelsen.

Med venlig hilsen

Torben Malm

Kopi til: Vikingeskibsmuseet, Vindeboder 12, 4000 Roskilde
Langelands Museum, Jens Winthersvej 12, 5900 Rudkøbing

8. SEPTEMBER 2004

KULTURARVSSTYRELSEN
Fortidsminder

SLOTSHOLMSGADE 1
1216 KØBENHAVN K

CVR 26489865

TELEFON 72 26 51 00
FAX 72 26 51 01

kuas@kuas.dk
www.kuas.dk

J.NR. 2003-222-0071
REF: TMA

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Dato: 24. september 2004
Ref.: spr
J.nr.: 2004-534-46
Bedes anført i svar

Vedr.: Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Ved skrivelse af 26. august 2004 fremsendte Energistyrelsen indkaldelse af tilkendegivelser af ideer og forslag til indholdet af en VVM-redegørelse vedr. screening af området ved Rødsand og Gedser som følge af den energipolitiske aftale af 29. marts 2004, hvor det bl.a. blev aftalt, at der skal udbydes opførelse af 2 havvind-mølleparker i Danmark på i alt 400 MW.

Materialet har været sendt i høring hos Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Fiskeriundersøgelser, Fiskeriinspektorat Øst, afd. i Roskilde.

På baggrund af de indkomne høringssvar, samt Fiskeridirektoratets egen vurdering skal man meddele:

Farvandet i Femern Bælt er det mest givtige område for torske- og silde/brislingefiskeri i den vestlige Østersø, hvilket bekræftes af de seneste års fangstregistreringer. Der drives fiskeri med trawl og garn. Fiskeriet foregår jævnligt på forholdsvis lavt vand og langs kysten foregår bundgarnsfiskeri med pæleredskaber.

Fiskerierhvervet kan med den begrundelse ikke gå ind for, at der anbringes vindmøller i samtlige de skitserede områder R1-R4 og F1 og F2.

Hvad angår område F1, er det af Miljøstyrelsen udlagt som nød område for skibsfarten i Kadetrenden, hvorfor det findes uforsvarligt at anbringe vindmøller i området.

For at begrænse gener for fiskeriet mest muligt kan Danmarks Fiskeriforening foreslå, at en eventuel udbygning med vindmøller i området foregår i umiddelbar tilknytning til den eksisterende vindmøllepark ved Rødsand uden at gribe væsentlig ind i områderne R1 til R4.

Der har tidligere været efterlyst en undersøgelse af magnetfeltets effekt på fisk og skaldyr omkring kablerne, og man afventer fortsat resultatet af det forsøgsfiskeri, der gennemføres både før og efter etablering af vindmølleparken ved Rødsand. Man kan ligeledes i den pågældende sag frygte at magnetfelterne vil påvirke fiskevandring især for ål og sild, hvorfor dette bør beskrives.

Der vil i anlægsfasen ligeledes blive tale om arbejdsstøj og andre forstyrrelser, som vil påvirke fiskene. Der kan forventes flugt- og anden stressbetinget adfærd, ligesom møllerne i driftsfasen kan være en fysisk barriere. Yderligere kan der i driftsfasen være eventuelle gener i forbindelse med infralyd. Dette bør undersøges

I betragtning af den planlagte vindmølleparks store areal må man udtrykke betænkelighed over de effekter det vil få for danske fiskeri, hvis parken bliver etableret. Man bør derfor drage omsorg for, at der sikres dansk fiskeri økonomisk kompensation for det tabte fiskeri/fiskeriterritorium, samt at der sikres tilbundsående undersøgelser af effekten på fisk og fiskeriet både på kort og lang sigt.

Danmarks Fiskeriforening forbeholder sig ret til erstatningsforhandlinger efter Fiskerilovens § 76 mv., og deltager gerne i forhandlinger om en konkret placering i forhold til ovenstående forslag evt. kombineret med et orienteringsmøde for de berørte parter.

Med venlig hilsen

Stig Prüssing
Overfiskerikontrollør

Kopi til:
Danmarks Fiskeriforening
Danmarks Fiskeriundersøgelser
Fiskeriinspektorat Øst, Afdelingen i Roskilde
Fødevarerministeriets Departement

Energistyrelsen

Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

Den 30. august 2004 har IT- og Telestyrelsen modtaget ovennævnte forslag, og skal for god ordens skyld henlede opmærksomheden på eventuelle radiokæder i området.

Vindmøller kan, hvis de er placeret i en radiokædes sigtelinie, forringe signalet væsentligt, og de bør derfor placeres mindst 200 m. fra en radiokædes sigtelinie.

Udover IT- og Telestyrelsen har de enkelte operatører af radiokæder, i relation til andre planer end lokalplaner, selvstændig indsigelsesret overfor planmyndighederne, hvorfor materiale angående planlægning og opstilling af vindmøller og vindmølleparker i sådanne sager bør sendes direkte til de relevante operatører.

En liste over radiokædeoperatører er tilgængelig på IT- og Telestyrelsens hjemmeside www.itst.dk - IT- og Telebranchen – Liste med radiokædeoperatører.

- ./ For en uddybning af IT- og Telestyrelsens rolle i forbindelse med plansager se vedlagte brev, der tidligere er udsendt til planmyndighederne i amter og kommuner.

Med venlig hilsen

Lars O. Pedersen

. september 2004

IT- og Telestyrelsen

Holsteinsgade 63

2100 København Ø

Telefon 3545 0000

Telefax 3545 0010

E-post itst@itst.dk

Netsted www.itst.dk

CVR-nr. 2676 9388

Sagsbehandler

Lars O. Pedersen

Telefon 35450381

Telefax 35450016

E-post lop@itst.dk

Sagsnr. IT-M.741-173

Deres ref.: 78032-0001/sm

Til operatører af radiokæder

Telestyrelsen
National Telecom Agency

Vores reference:

Sagsbehandler: *Kathrine Lærke Hansen*

Dato: **27.** februar 2002

Vedr. Telestyrelsens sagsbehandling af plansager i relation til radiokædeforbindelser

Telestyrelsen har som led i sin behandling af planlovssager fundet det hensigtsmæssigt at orientere radiokædeoperatørernes om Telestyrelsens sagsbehandling af plansager i relation til radiokædeforbindelser.

Vindmøller, der er placeret i en radiokædeforbindelses sigtelinie, vil kunne påvirke de radiomæssige forhold, således at signalet forringes væsentligt.

På baggrund heraf vil det fremgå af den statslige udmelding til amternes regionplanrevision 2001, at regionplaner skal indeholde retningslinier for, under hvilke forudsætninger opstilling af vindmøller kan ske i områder, hvor der findes overordnede radiokædeforbindelser, eller hvor maritime radioanlæg er placeret. I udmeldingen er overordnede anlæg bestemt som:

” Som overordnede anlæg kan betragtes permanente radiokædeforbindelser, der indgår i det regionale, interregionale eller internationale telenet samt i samfundsrelaterede specialnet (radio- og tv-transmission, forsyningstjenester m.v.), mens midlertidige radiokæder og radiokæder i lokalnettet ikke har denne karakter. Det skal dog anføres, at visse radiokædeforbindelser til visse øer betragtes som henhørende under regionale net.”

Med hensyn til de tekniske og geografiske forhold vil Telestyrelsen som hovedregel arbejde ud fra en norm, hvorefter vindmøller vil kunne placeres indtil 200 meter fra en radiokædes sigtelinie.

Efter planlovens § 29, stk. 4, vil en myndighed kunne gøre indsigelse mod *lokalplanforslag* ud fra de hensyn, som myndigheden varetager. Telestyrelsen vil således kunne gøre indsigelse mod en påtænkt vindmølleplacering, såfremt denne vurderes at forstyrre en overordnet radiokæde.

Det skal for god ordens skyld understreges, at Telestyrelsens mulighed for at gøre indsigelse med opsættende virkning begrænser sig til *lokalplansager*. I disse sager gøres opmærksom på, at **såfremt operatører har indsigelser mod lokalplansager, da skal operatørernes indsigelser i medfør af planlovens § 29, stk. 4, indsendes til Telestyrelsen og ikke til planmyndighederne.**

Telestyrelsen vil som hovedregel alene gøre indsigelse, såfremt der er tale om en overordnet radiokæde.

I forhold til forslag om regionplan-, kommuneplan- og landzonesager vil operatører derimod kunne gøre indsigelse direkte til planmyndighederne på egne vegne som led i varetagelse af egen partsinteresse.

Såfremt en planmyndighed og en operatør ikke kan blive enige i en plansag om f.eks. vindmøllers placering i forhold til en radiokæde, vil de kunne henvende sig til Telestyrelsen. der kan rådgive og vejlede parterne herunder eventuelt foretage en teknisk vurdering af planforslagets hensigtsmæssighed i relation til radiokæden.

Da Telestyrelsen som udgangspunkt vil reagere efter henvendelse fra en planmyndighed eller en operatør, taler praktiske hensyn for, at planforslag vedrørende opstilling af vindmøller også sendes til operatørerne. Telestyrelsen har oplyst planmyndighederne om hensigtsmæssigheden i denne procedure.

Som det fremgår af operatørernes frekvenstilladelser, bør operatørerne orientere planmyndighederne, når overordnede radiokædestrækninger sættes i drift henholdsvis nedlægges. Telestyrelsen finder på den baggrund, at det vil være mest hensigtsmæssigt og tjene operatørerne bedst, hvis operatørerne sender opdateret kortmateriale over radiokæder samt de relevante antennepositioner til planmyndighederne, således at disse til enhver tid er informerede om radiokæder inden for planmyndighedens område. Den pågældende planmyndighed bør være gjort bekendt med den omhandlede radiokædetracé, for at operatørerne vil kunne forvente, at der tages højde herfor.

./.

Planmyndighederne i amter og kommuner er ligeledes orienteret om fastlæggelsen af Telestyrelsens praksis, jf. det i kopi vedlagte brev.

Med venlig hilsen

Kathrine Lærke Hansen

Til planmyndigheder i amter og kommuner

Vores reference:

Sagsbehandler: Kathrine Lærke Hansen

Dato: 27. februar 2002

Vedr. Telestyrelsens behandling af plansager i relation til radiokædeforbindelser

I forbindelse med opdatering af Telestyrelsens liste over radiokædeoperatører har Telestyrelsens fundet anledning til at henlede planmyndighedernes opmærksomhed på Telestyrelsens behandling af plansager vedrørende vindmøller.

Vindmøller, der er placeret i en radiokædeforbindelses sigtelinie, vil kunne påvirke de radiomæssige forhold, således at signalet forringes væsentligt.

Af den statslige udmelding til regionplanrevision 2001 fremgår det, at regionplaner skal indeholde retningslinier for, under hvilke forudsætninger opstilling af vindmøller kan ske i områder, hvor der findes overordnede radiokædeforbindelser, eller hvor maritime radioanlæg er placeret.

Som overordnede anlæg kan betragtes permanente radiokædeforbindelser, der indgår i det regionale, interregionale eller internationale telenet samt i samfundsrelaterede specialnet (radio- og tv-transmission, forsyningstjenester m.v.), mens midlertidige radiokæder og radiokæder i lokalnettet ikke har denne karakter. Det skal dog anføres, at visse radiokædeforbindelser til visse øer betragtes som henhørende under regionale net.

Med hensyn til de tekniske og geografiske forhold vil Telestyrelsen som hovedregel arbejde ud fra en norm, hvorefter vindmøller vil kunne placeres indtil 200 meter fra en radiokædes sigtelinie.

Telestyrelsen har som offentlig myndighed mulighed for med opsættende virkning at gøre indsigelse mod planforslag i medfør af § 29, stk. 4, i lov om planlægning, lovbekendtgørelse nr. 518 af 11. juni 2000. Indsigelsesretten gælder udelukkende for lokalplaner.

Det skal desuden bemærkes, at Telestyrelsen kan gå ind i sager, hvor der er tale om *overordnede* radiokæder, hvorimod Telestyrelsen ikke går ind i sager, hvor det drejer sig om *underordnede* radiokæder.

Telestyrelsen vil således, såfremt en planmyndighed eller en radiokædeoperatør henvender sig herom vurdere, om et konkret radiokædeanlæg er af overordnet karakter.

Telestyrelsen vil kunne gøre indsigelse på vegne af en operatør. Det skal i den forbindelse understreges, at indsigelse mod lokalplaner med opsættende virkning efter planlovens § 29, stk. 4, alene tilkommer Telestyrelsen. Det er dermed hensigten, at planmyndighederne sender lokalplanerne direkte til operatørerne. Såfremt operatørerne har indsigelser til lokalplanen, skal indsigelsen sendes til Telestyrelsen. Telestyrelsen gør herefter indsigelse mod lokalplanen på vegne af operatøren.

Radiokædeoperatørerne (og i øvrigt Telestyrelsen på vegne af operatørerne) vil i regionplan- og kommuneplansager kunne gøre indsigelse på normal vis som led i varetægelse af egen partsinteresse.

På den baggrund er det Telestyrelsens opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis planmyndighederne sender planforslag, der er relevante i forbindelse med radiokæder, direkte til alle radiokædeoperatører, som har oplyst myndighederne om, at de driver radiokæder indenfor planforslagets dækningsområde.

Såfremt en planmyndighed og en radiokædeoperatør ikke kan blive enige om f.eks. vindmøllers mest hensigtsmæssige placering i forhold til en radiokæde, vil Telestyrelsen kunne være behjælpelig overfor parterne, herunder eventuelt foretage en teknisk vurdering af vindmølleprojektets hensigtsmæssighed i relation til radiokæden.

- ./.
- Til orientering vedlægges liste over de af Telestyrelsen p.t. kendte operatører af radiokædeforbindelser.

Det bemærkes, at det fremgår af frekvenstilladelserne, at operatørerne bør orientere de relevante planmyndigheder, når overordnede radiokædestrækninger sættes i drift, henholdsvis nedlægges.

Telestyrelsen har på den baggrund opfordret radiokædeoperatørerne til at sende relevant kortmateriale med radiokædeforbindelser og antennepositioner til planmyndighederne, jf. det i kopi vedlagte brev til radiokædeoperatørerne. Telestyrelsen har fundet denne fremgangsmåde mest hensigtsmæssig, da operatørerne forventes at være i besiddelse af det relevante materiale.

For god ordens skyld skal det afslutningsvis nævnes, at Telestyrelsen på baggrund af Miljø- og Energiministeriets vejledning om planloven hidtil har modtaget planforslag med videre fra amter og kommuner, der vedrører mange forskellige

områder. Det er dog kun sager, der vedrører eventuelle forstyrrelser af radiokæder, Telestyrelsens har interesse i, og det vil som hovedregel sige sager, der vedrører planlægning og opstilling af vindmøller og vindmølleparker.

Med venlig hilsen

Kathrine Lærke Hansen

Bilag 1

Liste over større radiokædeoperatører pr.
31. august 2004

Arrownet Vestre Gade 18 2605 Brøndby 33705050	Sonoton Postboks 330 Skelagervej 1 9100 Aalborg 99367000
ButlerNetwork A/S Hørskættens 3 2630 Taastrup 77888888	Tele Danmark A/S NTXR Teglhølmegade 1 0900 København C. 33993772
Danske Telecom A/S Dampfærgevej 26 2100 København Ø 35275000	Tele2 A/S Gl. Køgelandsvej 57 2500 Valby 77301001
ELTRA Fjordvejen 1 Skærbæk 7000 Fredericia 75562500	Telia Mobile Dybendal Alle 10 2630 Tåstrup 28274724
Hi3G Denmark ApS Dampfærgevej 28 2100 København Ø 35275440	Telia Net Ejby Industrivej 135 2600 Glostrup 88313131
Broadcom ApS Vesterbrogade 149 1620 København V 70106080	Broadcast Service Danmark A/S Banestrøget 21 2630 Taastrup 40309935
Netdesign A/S Gammelgårdsvej 91 3520 Farum 72414200	TV Danmark/Kanal 2 Mileparken 20 A 2740 Skovlunde 70101010

Bilag 2

Liste over lokale eller regionale radiokædeoperatører

Sydvest Energi
Ravnevej 12
6705 Esbjerg Ø
73903100

Aller Press A/S
Vigerslev Allé 18
2500 Valby
36152000

Fredericia kommune
IT-afdelingen, Rådhuset
7000 Fredericia
72107180

Viborg Amt
Skottenborg 26
8800 Viborg
87271700

Københavns Amt
Stationsparken 27
2600 Glostrup
44774600

EUC Syd
Grundtvigs Allé 88
6400 Sønderborg
74124242

Frederiksborg Amts Sygehusvæsen
Helsevej 2
3400 Hillerød
48294650

Mediaselskabet Nordvestsjælland A/S
Ahlgade 1 C
4300 Holbæk
59480200

Københavns Lufthavne A/S
Postbox 74
2770 Kastrup
32478000

Esbjerg kommune
Torvegade 74
6700 Esbjerg
76161616

Statens Luftfartsvæsen
Maglebylille, Blok 2
2770 Kastrup
36444848

Ribe Amt, IT-afdelingen
Sorsigvej 35
6760 Ribe
75424200

Nordtank Energy Group A/S
Nyballevej 8
8444 Balle
96322020

Holstebro kommune, IT-afdelingen
Kirkestræde 11
7500 Holstebro
96117341

Danfoss A/S
Nordborgvej 81
6430 Nordborg
74882222

Ringsted kommune, IT-afdelingen
Nørregade 100
4100 Ringsted
57612050

Hvidovre kommune, IT-afdelingen
Hvidovrevej 278
2650 Hvidovre
31781211

STORSTRØMS AMT

Økonomiudvalget

Energistyrelsen
Amaliegade 44,
1256 København K

Storstrøms Amt
Parkvej 37
4800 Nykøbing F.

Telefon 54844800
Telefax 54844409

www.stam.dk

Høringssvar vedr. screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

27. september 2004

Energistyrelsen har i brev af 26. august 2004 anmodet om amtets ideer og forslag til en konkret placering og til indholdet af en kommende VVM-redegørelse.

j.nr. 04-009479

Direkte

Energistyrelsens skrivelse og den tilhørende screeningsrapport har den 20. september været forelagt Teknik- og Miljøudvalget og den 22. september været forelagt Økonomiudvalget som besluttede at meddele Energistyrelsen, at man ud fra de foreliggende oplysninger vurderer, at område R 3 vil være det område der passer bedst sammen med landskabs- og naturinteresserne i området.

Der henvises til bemærkningerne til de enkelte placeringsmuligheder i vedlagte notat af 7. september 2004.

Venlig hilsen

Bent Normann Olsen
Amtsborgmester

STORSTRØMS AMT

Teknik- og Miljøforvaltningen

NOTAT

Havvindmøller ved Gedser/Rødsand

Dette notat er udarbejdet på baggrund af at Energistyrelsen har indkaldt kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering af en havvindmøllepark på 200 MW samt til indholdet af en kommende VVM-redegørelse og i denne anledning har fremsendt en screeningsrapport der viser 4 placeringsmuligheder ved Rødsand (R 1 - R4) og 2 placeringsmuligheder syd og øst for Falster (F 1 og F2).

Rødsand område 1 og 2

R1 og R2 placeres henholdsvis øst og vest for den eksisterende vindmøllepark og umiddelbart syd for EF fuglebeskyttelsesområde nr. 83, EF Habitatområde nr. 152 og Ramsarområde nr. 25.

Hvor den eksisterende vindmøllepark er placeret længst muligt væk fra de to udlagte vildtreservater, ligger R1 umiddelbart op til Vildtreservatet ved Hyllekrog og R2 umiddelbart op til sælreservatet på Rødsand.

Forvaltningen vurderer umiddelbart, at vindmøllerne vil påvirke naturtyper samt ynglende og rastende fugle negativt, hvilket vil være i strid med opretholdelse af gunstig bevaringsstatus i området, og Danmarks nationale forpligtigelse i forhold til Ramsarkonventionen om at forbedre forholdene for vandfuglene i disse områder. Herudover må der forventes en kumulativ negativ effekt af begge vindmølleparker (eksisterende plus den nye) umiddelbart op til disse internationale naturbeskyttelsesområder.

Landskabeligt påvirker de eksisterende havvindmøller allerede nu landskabet massivt ind i det i regionplanen udlagte uforstyrrede landskab. Det vurderes, at en placering af vindmøller i enten R1 eller R2 helt vil eliminere oplevelsen af det uforstyrrede landskab fra hele Sydøstlollands kyst og gøre den regionale udpegning illusorisk.

R2 vil formentlig også vanskeliggøre sejlads til og fra Gedser havn samt ad sejlrende til og fra Nysted og udgøre et latent problem for sejladsikkerheden ved disse destinationer. Muligvis vil R2 også accelerere tilsandingen af sejladsrenden fra Gedser, der løbende må holdes åben ved opgravning.

Rødsand område 3

Denne placering af er den løsning, der landskabeligt er mindst ødelæggende set fra alle områder på Lolland og Falster. Naturmæssigt er det også den placering, der vil påvirke de internationale naturbeskyttelsesområder mindst.

Rødsand område 4

Denne placering er landskabeligt mindre ødelæggende end R1 og R2, men ikke så god som R3. Naturmæssigt er det også den placering, der vil påvirke de internationale naturbeskyttelsesområder mindre end R2 og R1. Det vurderes imidlertid, at bevægelsesmulighederne for sælerne i reservatet på Rødsand

Telefon
Telefax
www.stam.dk

Sagsnr. 04-009479

Dok.nr.

Direkte
Email

væsentligt indskrænkes (kumulativ effekt af eksisterende og ny park), og det på sigt vil medføre, at sælerne ophører med at yngle eller helt forsvinder fra området. 2/2

Herudover er R4 placeret i udlagt område for stenfiskeri og sandsugning, hvilket vil medføre, at disse aktiviteter må ophøre, og at der forventeligt skal findes erstatningsområder, hvilket er usikkert.

Falster område 1

En vindmøllepark vil her virke stærkt dominerende ind på amtets største sommerhus- og friluftsområde med den 22 km lange badestrand. Dige-kysten er imidlertid allerede et stort teknisk anlæg i området og diget afskærmer væsentligt vindmøllerne væsentligt fra sommerhusene. Området er desuden udpeget som nødhavn for skibe i forbindelse med forureninger, hvilket ikke harmonerer med placering af parken her.

Falster område 1 - udfør Bøtø - er placeret i et område der er udpeget til nødhavn. En placering her vil konflikte med intentionerne for dette område og vanskeliggøre en evt. oprydning efter et nødstedt skib der lækker olie.

Falster område 2

Vindmøller på Gedser Rev er i forhold til F1 og sommerhusområdet landskabeligt mere acceptabelt, men vil give en portalvirkning til Gedser i forening med den eksisterende park. Samlet vil alle møllerne påvirke området ved Gedser massivt. Området har formodentlig også indflydelse på udpegningen af nødhavnen.

Gedser Rev er et væsentligt fødesøgningsområde for overvintrende ænder og især havlit, der her i det tidligere forår er landets vigtigste rasteplads med over 300.000 individer. Herudover ses sæler og marsvin ofte i området. Ænderne raster imidlertid over et større område, der også omfatter R3, R4 og F1. Møllepark her vil sandsynligvis udelukke dyrene fra udnyttelse af områdets føderesurser.

Området berører et af de få områder med stenrev der findes i vores del af Østersøen og vi har udpeget området som et marinbiologisk interesseområde, med en skærpet målsætning. Selvom der i området er råstofindvinding, har revet stadig en vigtig betydning for områdets alge- og fiskebestand.

Sammenfattet af GEW den 2004-09-07

NYSTED KOMMUNE

Nysted Byråd

J. nr.: Havmølleparker
Sag Id: 348139
Sagsbehandler: hej
Direkte tlf:
Sagsb. E-post:

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Deres ref.
78032-0001

Deres skr. af
26-08-2004

Dato
09-09-2004

Høringssvar.

Screening af havområder ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

Energistyrelsen har ved brev af 26. august 2004 udsendt rapporten "Screening af havområder ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller". Screeningen er en del af forberedelsen af et kommende udbud af en ny havvindmøllepark på 200MW. Nysted kommune er udpeget som høringspart og anmodet om svar senest 24. september 2004.

Visualisering:

Nysted Byråd har, som vindmøllepark ramt, gennemlæst det udsendte materiale med stor interesse idet vi må konstatere, at store dele af de forventninger der blev givet os i forbindelse med beslutningen om opførelsen af Nysted Vindmøllepark, ikke er indfriet. Der tænkes her især på de visuelle løfter, hvor netop visualiseringen, visende hvor lidt, der ville kunne se af vindmølleparken, er særlig fejlagtig. Vi har da også noteret, at den eksisterende vindmøllepark generelt er fjernet i den nu fremsendte visualisering af de nye områder, selv om den burde fremgå af flere af de udarbejdede billeder. Vi skal derfor anmode om en mere virkelighedstro visualisering, hvor det med den bestående vindmøllepark fremgår, hvorledes en kommende park vil tage sig ud, fra de vinkler hvor begge parker vil kunne ses.

Nysted Byråd er generelt modstander af flere vindmølleparker i nærheden af Nysted og vil gerne fremhæve enkelte af de bemærkninger Energistyrelsen selv fremhæver i det tilsendte materiale, for at underbygge denne modstand.

Natur- og miljøforhold:

Det nævnes under Natur- og miljøforhold, at trækfugle undgår vindmølleparkerne. Trækfuglene ændrer, afhængig af sigtbarheden, retning i god tid inden vindmølleparken for at flyve uden om. Som det ligeledes fremgår af rapporten foregår der mange store fugletræk netop omkring Nysted vindmøllepark. Alene dette argument taler for at den øst / vestlige udstrækning af vindmølleparker ud for Nysted og i nærheden af Nysted Vindmøllepark ikke bør forøges.

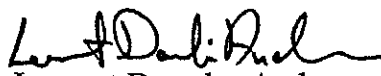
Sejladssikkerhed:

Søfartsstyrelsen lægger i rapporten vægt på at eventuel fremtidig placering i området, ikke må kompromittere sejladssikkerheden. Nysted Byråd gjorde sig ved etableringen af Nysted vindmøllepark, med held, store anstrengelser for at sikre at indsejlingen til Nysted havn fortsat var mulig, uden at skulle passere gennem vindmølleområdet. Med de nu fremsendte forslag er vi tilbage i 1997, idet passagen gennem Østre Mærker til Nysted havn bliver vanskeliggjort og i det ene forslag, R 3, temmelig umulig, især i hele anlægsfasen hvor vi erfaringsmæssigt har konstateret, at hele vindmølleområdet lukkes helt for uvedkommende sejladss.

Nysted havn har i såvel anlægsfasen som nu i driftsfasen konstateret en nedgang i havnebesøget, en nedgang der er væsentlig for havnens indtjening. En yderligere vanskeliggørelse af besejlingsforholdene kan derfor få katastrofal betydning for Nysted havn. Der skal derfor i det endelige forslag tages hensyn til en eventuel erstatning til Nysted havn.

Nysted Byråd ser helst at kommende vindmølleparker flyttes til steder hvor de ikke giver konflikter for Nysted og hvor de ses mindst muligt fra land. Nysted har ingen tunge arbejdskraft forbrugende virksomheder. Derfor er det turiststrategi / bosætning, med mange små servicevirksomheder der skal satses på, herunder også i den smukke natur, som vil blive totalt ændret som følge af flere synlige vindmølleparker. Det er derfor naturligt, at Nysted Byråd, af de fremsendte forslag, kun finder forslag R 3 som det eneste rimelige forslag, da det ligger så langt fra land at det synsmæssigt dækkes af den bestående vindmøllepark, dog på det vilkår, at vindmølleparkens østre afgrænsning, ikke kommer længere mod øst end den bestående Nysted Vindmøllepark, af hensyn til sejlløbet ind til Østre Mærker og Nysted havn.

Med venlig hilsen

Lennart Damsbo-Andersen
Borgmester

Søren Lück Madsen
Kommunaldirektør

SYDFALSTER KOMMUNE

STOVBYVEJ 1 · 4873 VÆGGERLØSE

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K.

TELEFON 54 17 30 00
DIREKTE TELEFON
54 17 72 00 + LOKAL NR.
TELEFAX 54 17 70 60
E-MAIL post@sydfalster.dk

Byråd

j.nr.:01.00.P.20/6

Dato: 23. september 2004

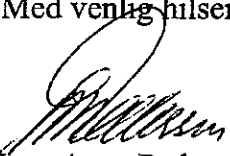
Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller.

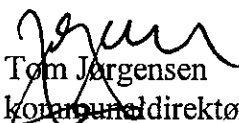
Energistyrelsen har i brev af 26. august 2004 anmodet om kommentarer, ideer og forslag til en konkret placering af en havvindmøllepark ved Rødsand og Gedser.

Byrådet har på sit møde den 14. september 2004 vedtaget at pege på placeringen R3 som det areal hvor en opstilling af flere havvindmøller i vores område bedst vil kunne indpasses, i tilknytning til de eksisterende møller og med mindst mulig gene på alle forhold.

De øvrige udpegede eventuelle placeringer kan kommunen ikke acceptere, idet de vil påføre vores område unødvendig nye, stor gener.

Med venlig hilsen

Hans Aage Pedersen
borgmester

Tom Jørgensen
kommandør

EKSPEDITION: MANDAG - ONSDAG KL. 9⁰⁰ - 14⁰⁰, TORSDAG KL. 9⁰⁰ - 17³⁰, FREDAG KL. 9⁰⁰ - 12⁰⁰.
TELEFONTID: MANDAG - ONSDAG KL. 8⁰⁰ - 15³⁰, TORSDAG KL. 8⁰⁰ - 18⁰⁰, FREDAG KL. 8⁰⁰ - 12³⁰.

SYDFALSTER KOMMUNES HJEMMESIDE: www.sydfalster.dk

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

DMU
Danmarks
Miljøundersøgelser

Afdeling for Arktisk Miljø

J.nr. -
Ref. jat

Den 24. sept. 2004

Vedrørende miljøgodkendelse af havmølleprojekt ved Rødsand/Gedser

Energistyrelsen har ved brev af 26. aug. 2004 indkaldt kommentarer, ideer og forslag til placering og VVM-redegørelse for en eventuel ny havmøllepark ved Rødsand/Gedser, ud over den allerede etablerede Nysted havmøllepark. I den forbindelse har vi følgende kommentarer angående havpattedyr (marsvin og sæler).

Marsvin

Marsvineforekomsten i området syd for Lolland og Falster er blevet undersøgt både i forbindelse med VVM-redegørelsen for Nysted Havmøllepark og gennem monitoringsprogrammet før, under og efter konstruktionen af mølleparken.

Fra disse undersøgelser ved vi at området udgør en overgangszone mellem Bælthavet/Kattegat med meget store forekomster af marsvin på den ene side og Østersøen med meget lave forekomster på den anden side. Marsvin forekommer således regelmæssigt i området, men ikke i tætheder som kan ses i f.eks. sydlige Storebælt og Smålandsfarvandet. Området omkring Kadetrenden og Gedser Rev (F1 og F2) har bl.a. i baseline undersøgelser af Nysted Havmøllepark og ved satellitmærkning af marsvin i danske farvande vist sig at være et meget vigtigt område for marsvin i den vestlige Østersø. Marsvin har tidligere haft en større udbredelse ind i Østersøen men bestanden er gået kraftigt tilbage siden 1950-erne. Årsagen til tilbagegangen er ukendt. Områdets særlige natur som randområde i marsvins udbredelse mod øst bør indgå som en del af en VVM-redegørelse, særligt i hvilket omfang en udbygning vil kunne få betydning for marsvins eventuelle tilbagevenden til Østersøen.

Undersøgelser af marsvin i forbindelse med konstruktionen af Nysted møllepark i 2002-2003 viste en nedgang i forekomsten af marsvin i

Frederiksborgvej 399
Postboks 358
4000 Roskilde
Tlf. 46 30 12 00
Fax 46 30 11 14

Vejløvej 25
Postboks 314
8600 Silkeborg
Tlf. 89 20 14 00
Fax 89 20 14 14

Kalø
Grenåvej 12
8410 Rønne
Tlf. 89 20 17 00
Fax 89 20 15 14

CVR-nr.: 10-85-93-87
E-post: dmu@dmu.dk
<http://www.dmu.dk>

konstruktionsperioden. Hvorvidt marsvinene vender tilbage til samme niveau som før byggeriet vil blive undersøgt i de kommende år.

En eventuelt kommende VVM-redegørelse må naturligvis tage udgangspunkt i disse og kommende resultater fra overvågningsprogrammet.

Såfremt det viser sig at marsvin også på længere sigt delvist undgår Nysted møllepark vil det være væsentligt at få belyst hvad denne habitateksklusion betyder for bestanden i området. I vurderingen af en eventuelt kommende møllepark bør det undersøges hvad marsvinene anvender det påtænkte område til. Hvis de bruger området til fødesøgning vil en hel eller delvis eksklusion være mere alvorlig end hvis området er et gennemgangsområde og der er mulighed for at marsvinene kan svømme udenom parken.

Et væsentligt og uafklaret punkt angående havmølleparker er eventuelle kumulative effekter af anbringelse af flere parker i det samme område, samt barriere-effekter ved anbringelse af parker på tværs af vandringsruter ligesom påvirkningen af fødegrundlaget er ukendt.

Sæler

Rødsand og Vitten/Skrollen ved Gedser er sammenlagt den vigtigste lokalitet for spættet sæl i regionen. Derudover er Rødsand hjemsted for den største danske forekomst af gråsæl og det eneste sted i Danmark hvor der er registreret fødsler af levende unger siden starten af 1900-tallet (2 unger i 2003 og 2 unger i 2004). Den vestlige del af Rødsand har været udlagt som sælreservat siden 1978, med sejlads og adgangsforbud fra marts til oktober.

En eventuelt kommende VVM-redegørelse bør tage disse forhold i betragtning og angive i hvilket omfang en udbygning af havmøllerne vil kunne påvirke sælernes ynglesucces og fødesøgning i området, både under konstruktionsfasen og den efterfølgende driftsfase.

Erfaringerne fra bygningen af Nysted Havmøllepark har vist at sælernes antal generelt ikke ser ud til at være påvirket af anlægsaktiviteterne. De største kilder til forstyrrelser af sælerne syntes at have været sejlads i nærheden af reservatet samt nedramning/vibrering af ét af de 72 møllefundamenter (de øvrige fundamenter er gravitationsfundamenter, sat på havbunden). Et af de skitserede scenarier for en kommende udbygning (R2) er placeret umiddelbart syd for Rødsand og et andet umiddelbart syd for Vitten/Skrollen (R1). I vurderingen af disse områders egnethed bør der i særlig grad lægges vægt på redegørelse for sejlads og anlægsaktiviteters påvirkning af sælerne på hvilebankerne og hvilesten samt angivelse af procedurer til minimering af påvirkningen. Det skal også bemærkes at resultaterne fra de igangværende undersøgelser af sælernes reaktion på opførelsen af driften af Nysted Havmøllepark ikke umiddelbart kan overføres til et byggeri der ligger helt op til sælernes hvilebanker og hvilesten.

I lighed med situationen for marsvinene bør sælernes brug af de påtænkte anlægsområder undersøges både før og efter konstruktionen. Satellit-telemetristudier på sæler fra Rødsand har vist en stor forskel i arealanvendelsen mellem spættet sæl og gråsæl. Gråsæler mærket på Rødsand opholdt sig mest nord for Rødsand men svømmede i perioder til andre

landgangspladser så langt væk som i den nordlige Østersø, hvorimod spættede sæler hele året holdt sig i en radius af ca. 50 km af Rødsand. Af de angivne scenarier for placering af en kommende møllepark er der i særlig grad overlap mellem områderne R1, R2, R3 og R4 og i mindre grad F1 og F2 og de områder som de mærkede spættede sæler brugte tid i. Gråsælerne brugte kun lidt tid i R2 men ellers ikke i de foreslåede områder.

I lighed med marsvin er det væsentligt i forhold til sælerne at få belyst påvirkningen af fødegrundlaget, barriere-effekter og andre kumulative effekter af anbringelse af flere mølleparker i det samme område.

Støj

Fra undersøgelserne i forbindelse med konstruktion af Havmølleparkerne på Horns Rev og ved Nysted vides det at der er en kraftig påvirkning af marsvin ved undervandsaktiviteter. Anlægsaktiviteter under vand genererer ofte meget høje støjniveauer i vandet, hvoraf visse aktiviteter (f.eks. nedramninger af monopile-fundamenter) kan være umiddelbart skadelige for sæler og marsvin. Omfanget af støjpåvirkninger, samt metoder til monitorering og minimering af disse, bør derfor indgå som en væsentlig del i en VVM-redegørelse. Desuden bør det vurderes i hvilket omfang støj fra alm. drift og servicering af en møllepark kan påvirke marsvin og sæler i området, incl. den kumulative effekt af den eksisterende havmøllepark plus en evt. ny havmøllepark.

Vi står naturligvis til rådighed for uddybning og dokumentation af ovenstående.

Med venlig hilsen

Jonas Teilmann, Seniorforsker

Jakob Tougaard, Seniorforsker

DMU/Afdeling for Arktisk Biologi

MILJØMINISTERIET

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

DMU
*Danmarks
Miljøundersøgelser*

Afdeling for Vildtbiologi og
Biodiversitet

J.nr. 112/301-0002
Ref. JOK

Den 22. oktober 2004

Vedr. screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

Energistyrelsen har i brev af 26. august 2004 fremsendt rapporten ”Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller”, og i den forbindelse givet DMU mulighed for at kommentere konkrete placeringer af nye havvindmøller. Disse kommentarer er udmøntet i vedlagte, og omhandler kun fugleforekomster.

Med venlig hilsen
Johnny Kahlert

*Frederiksborgvej 399
Postboks 358
4000 Roskilde
Tlf. 46 30 12 00
Fax 46 30 11 14*

*Vejsøvej 25
Postboks 314
8600 Silkeborg
Tlf. 89 20 14 00
Fax 89 20 14 14*

*Kalø
Grenåvej 12
8410 Rønne
Tlf. 89 20 17 00
Fax 89 20 15 14*

*CVR-nr.: 10-85-93-87
E-post: dmu@dmu.dk
<http://www.dmu.dk>*

Hørings svar

Danmarks Miljøundersøgelser, afd. for Vildtbiologi og Biodiversitet

I nedenstående kommentarer er termerne ”trækskygge” og ”lagunen” brugt. Lagunen omfatter området mellem Hyllekrog og Gedser Odde afgrænset mod syd af Rødsand sandrevler og mod nord af Lolland og Guldborg Sund.

Med ”trækskygge” menes området bagved den eksisterende møllepark i forhold til den generelle trækretning på et givet tidspunkt. Da det generelle træk om efteråret går fra øst mod vest (vandfugle) og fra nord mod syd (landfugle), ligger trækskyggen om efteråret henholdsvis vest (se teoretisk eksempel i vedlagte figur) og syd for den eksisterende møllepark. Om foråret er fugletrækket hovedsageligt defineret af vandfugle, der trækker fra vest mod øst. Trækskyggen for den eksisterende vindmøllepark er derfor om foråret placeret øst for den eksisterende møllepark.

De undersøgelser, der er foretaget ved den eksisterende møllepark, tyder på en afbøjning hos trækkende fugle, når de nærmer sig mølleparken. Det betyder givetvis, at forekomsten af trækkende fugle i trækskyggen er mindre end forekomsten i det område, hvor fuglene flyver henimod vindmøllerne. Det må derfor antages, at kollisionsrisikoen kan reduceres på en given årstid og fuglegruppe, hvis der opstilles nye vindmøller i trækskyggen af den eksisterende park. Det er dog vigtigt at understrege, at selvom placering af vindmøller i trækskyggen kan reducere omfanget af en mulig konflikt for én fuglegruppe eller årstid, kan en sådan placering rejse nye problemstillinger for andre fuglegrupper og/eller på andre årstider.

Det bør for god ordens skyld nævnes, at Danmark for de fleste af de trækfugle, rastende og ynglende arter, som nævnes nedenfor, er forpligtet til at bevare og beskytte forekomsterne i henhold til tiltrådte internationale konventioner (f.eks. Ramsar- og Bonn konventionen samt fuglebeskyttelsesdirektivet) eller nationale beskyttelseslister (rød- og gullister).

Generelle fugleforekomster

Trækfugle

Hovedproblemstillingen for trækkende fugle i forhold til vindmøller er kollisionsrisiko.

Generelt er det potentielle udbygningsområde for vindmøller ved Lollands og Falsters kyster, som er skitseret i screeningsrapporten, et område hvor der er findes veldokumenteret fugletræk både fra land og over vand. For begge typer fugletræk er der tale om hovedtrækruter

på den afrikansk-eurasiske migrationsrute, og som derfor i international sammenhæng også er meget betydningsfuld.

Dagtrækket af vandfugle om efteråret omfatter ca. 300.000 fugle hvoraf de fleste er edderfugle. Dertil kommer et nattræk af vandfugle, hvor foreløbige beregninger tyder på, at mindst 80.000 edderfugle trækker. Hovedtrækrueten for vandfugle om efteråret går fra øst mod vest og foregår syd for lagunen.

Om efteråret er der ligeledes et betydeligt træk af landfugle (rovfugle, duer og småfugle). Dette træk foregår i sydlig retning hovedsageligt fra Gedser Odde og Hyllekrog, men der er også observeret et mere diffust træk fra selve Lolland vest for Guldborg Sund. Antallet af trækkende småfugle ved Gedser Odde er om dagen optalt til 200.000 individer, men dette tal er formentligt væsentligt underestimeret. Radarundersøgelser har vist, at der tidvis også foregår et markant træk fra Gedser Odde om natten.

Fra især vestkysten af Falster er der observeret et betydeligt duetræk med op til 48.000 individer i løbet af få dage. Duer trækker dog normalt i en højde betydelig over møllevingers øverste spids. Dagtrækket af rovfugle tæller i løbet af træksæsonen flere tusinde individer. Landtrækket fra Hyllekrog overvåges ikke ved de igangværende fugleundersøgelser ved Rødsand, men tidligere undersøgelser har vist, at der finder et betydeligt rov- og småfugletræk sted fra dette område.

Forårstrækket om dagen er næsten udelukkende domineret af edderfugle, der trækker fra vest mod øst og er sandsynligvis af den samme størrelsesorden som edderfugletrækket om efteråret. Hovedtrækrueten for edderfugl om foråret er placeret i lagunen, men der er også et betydeligt træk syd for lagunen, specielt om natten.

Rastende, overvintrende og fældende fugle

Hovedproblemstillingen for rastende, overvintrende og fældende fugle i forhold til vindmøller er habitattab.

Nærværende kommentarer omhandler hovedsageligt: skarv, havlit og edderfugl, qua deres antal og fordeling samt forekomsternes vigtighed i regional, national og international sammenhæng. Fældende knopsvaner forekommer også i internationalt betydningsfulde antal i lagunen. For denne art kan mulige konflikter med nye vindmøller dog kun opstå i forbindelse med kabelføringen til land. Kabelføringen for de enkelte placeringer af nye vindmøller kendes p.t. ikke. Arten er derfor ikke yderligere kommenteret.

Skarv forekommer i antal op til 5,000, der gør Rødsand til et område af international betydning for arten, idet mere end 1% af den samlede bestand regelmæssigt forekommer i området. Samlet set er farvandet syd for Lolland-Falster blandt de to vigtigste overvintringsområder for havlit i Danmark. Rødsand-Gedser området er i den forbindelse et af de vigtigste delområder med op til ca 3,000 optalte individer. Rødsand-Gedser området er endvidere en regional betydningsfuld overvintringslokalitet for edderfugl, som er den næstmest talrigt forekommende art i området med antal op til 8,700 individer. Tallene for havlit og edderfugl er minimumstal, som skal ganges med en ukendt faktor, da arterne er optalt ved hjælp af stikprøver (transekter), der kun dækker en mindre del af området.

Ynglefugle

Hovedproblemstillingen i forhold til ynglefugle vurderes at være forstyrrelse fra drift af møller samt møllerrelateret bådtrafik i konstruktions- og driftsfasen tæt på yngleforekomster.

I perioden 2000-2002 viste optællinger samlet af Storstrøms Amt flg. yngleforekomster af vandfugle på rødsand: svartbag 4-6 par, sølvmåge 50-380 par, havterne 6-38 par, dværgterne 0-8 par, skarv 10 par (år 2000), knopsvane 1-2 par, gravand 1 par (år 2000), knarand 1 par (år 2000), edderfugl 40-111 par, strandskade 2-5 par, stor præstekrave 0-2 par, klyde 30-86 par.

I samme periode var der flg. yngleforekomster på Hyllekrog: hættemåge 0-1 par, havterne 0-5 par, dværgterne 0-2 par, gråstrubet lappedykker 0-3 par, gravand 0-5 par, gråand 6-7 par, atlingand 0-1 par, knarand 0-3 par, spidsand 0-2 par, skeand 4-5 par, troldand 0-1 par, edderfugl 38-89 par, blichøne 1-3 par, toppet skallesluger 2-8 par, strandskade 9-11 par, vibe 7-15 par, stor præstekrave 8-10 par, rødben 6-15 par, klyde 2-3 par, vandrikse 0-1 par.

Af de nævnte arter er klyde, havterne og dværgterne med i udpegningsgrundlaget for EF-fuglebeskyttelseområde nr. 83, som bl.a. omfatter lagunen.

Scenario R1

Trækruter for fugle er ikke undersøgt specifikt i området for R1, men ud fra viden om deres generelle trækadfærd, kan et sandsynligt træk mønster beskrives. Om efteråret ligger R1 i 'trækskyggen' af den eksisterende vindmøllepark. Om foråret derimod er der givetvis mange vandfugle, der trækker gennem R1-området, idet hovedtrækrueten går gennem lagunen. Disse fugle trækker formentligt ind i lagunen mellem Hyllekrog og den eksisterende vindmøllepark. Om efteråret vil landtrækket i sydlig retning fra Hyllekrog berøre den vestligste del af R1.

R1 huser en vigtig lokal forekomst af rastende edderfugl. Således er 11% af alle registrerede edderfugle optalt indenfor R1. Derudover er 6% af alle havlitter registreret i R1. Da skarv raster på Hyllekrog og den vestlige del af Rødsand og samtidig fouragerer i farvandet syd for Lolland er R1 sandsynligvis placeret på ind- og udflyvningsruten mellem skarvernes rastepladser og fourageringsområder

Afstanden fra nordflanken af R1 til yngleområderne på Hyllekrog og vestlig del af Rødsand er ca. 1.500 m. Det er sammenlignelig med den afstand, der var ved anlægsarbejdet på Øresundsbroen og ynglefugleforekomsterne på Saltholm. I det tilfælde var der ikke noget der tydede på, at anlægsarbejdet havde en forstyrrelseseffekt på ynglefugle.

Placeringen af R1 er dermed helt eller delvist sammenfaldende med en væsentlig lokal forekomst af rastende edderfugle og fugletrækkorridorer både forår og efterår, herunder også en sandsynlig ind- og udflyvningskorridor til en rastepads på Hyllekrog. Der undgås dog væsentligt sammenfald med trækkorridoren for vandfugle om efteråret. En forstyrrelseseffekt af ynglefuglene på Hyllekrog og vestlig del af Rødsand i anlægs- og driftsfasen kan formentligt undgås.

Scenario R2

Mht. vandfugle er R2 om foråret placeret i trækskyggen af den eksisterende vindmøllepark, dog kan den nordøstligste del blive berørt af de vandfugle, der trækker ud af lagunen (hovedtrækrute om foråret). Da resultaterne tyder på en responsdistance til den eksisterende møllepark på 1-3 km kan korridoren mellem Gedser Odde og R2 (ca. 1.800 m) muligvis være for smal til i fuldt omfang at kunne lede trækkende fugle ind i den. DMU har tidligere fremsat den hypotese, at evt. korridorer mellem barrierer bør være det dobbelte af fuglenes responsdistance for at sikre en uforstyrret trækadfærd og dermed gøre en korridor fuldt virksom som ledelinie. Om efteråret er R2 placeret på en hovedtrækrute for vandfugle, der trækker forbi Gedser Odde, hvor trækket er meget koncentreret. Den østligste del af R2 ligger endvidere på efterårstrækrueten for landfugle, der trækker i en sydlig retning fra Kroghage og Gedser Odde.

R2 er et vigtigt område for rastende edderfugl med 15% af alle registreringer. Derudover er R2 af en vis betydning for havlit med 8% af alle registreringer, mens 25% af de skarver, som er optalt fra fly, er registreret i R2. Områdets betydning for skarv underbygges af radarundersøgelser, som har dokumenteret R2 som et væsentligt fourageringsområde for arten. Da skarv samtidig anvender Rødsand som rastepads ligger R2 dermed på ind- og udflyvningsruten mellem rastepads og fourageringsområde.

R2 er placeret 1 km fra de østlige holme på Rødsand. Med så kort en afstand vil det ikke kunne udelukkes, at der kan forekomme forstyrrelser inde på holmene især fra servicebåde i anlægs- og driftsfasen.

R2 kan dermed påvirke fugleforekomster, der yngler eller raster på Rødsand. Endvidere er der sammenfald mellem R2 og forekomster af rastende edderfugle og betydelige trækkorridorer forår og efterår. Mht. trækket af vandfugle skal de fugle, der ikke vil flyve henover R2 eller ikke vil anvende den korridoren mellem Gedser Odde og R2 foretage et betydeligt retningskift for at komme syd om R2. Det kan indebære, at flere fugle end resultaterne fra den eksisterende vindmøllepark antyder, vil flyve gennem R2. Der er ikke væsentlige sammenfald mellem R2 og forekomster af rastende havlit.

Scenario R3

Fugletrækket er kun beskrevet for den allernordligste del af R3. Resultaterne fra de igangværende undersøgelser har indtil nu vist, at hovedparten af de vandfugle, der om efteråret undviger den eksisterende møllepark, går syd om parken. Korridoren mellem den eksisterende møllepark og R3 er opgjort til ca. 1.100 m. Denne korridor er muligvis for smal til at være fuldt virksom som trækkorridor (jvf. R2). Ca. 10-30% af forårstrækkende vandfugle ledes syd om den eksisterende vindmølle, men det er ukendt hvor intenst trækket er i hovedparten af R3.

R3 er af mindre betydning for rastende fugle med små forekomster af skarv, edderfugl og havlit (ca. 0-1% af det samlede antal for de enkelte arter). Fra optælling med fly er der noteret en relativ stor andel (7%) af de dværgmågeforekomster, som er registreret i området.

Forstyrrelses effekter af ynglefugle på Rødsand er udelukket pga. afstanden til R3.

Selvom der mangler specifik viden om trækforekomster i R3, vurderes der at være væsentligt sammenfald mellem R3's placering og trækfugleforekomster både forår og efterår. Især henledes opmærksomheden på den yderligere barriere for trækfuglene, som R3 sandsynligvis vil medføre. Til gengæld synes der ikke at være væsentlige sammenfald med yngle- og rastefugleforekomster samt trækfugleforekomster fra land.

Scenario R4

Samme overvejelser vedr. trækkende vandfugle gør sig gældende ved R4 som ved R3. Dog er mindsteafstanden mellem R4 og den eksisterende møllepark opgjort til 2,7 km. Det kan

muligvis reducere barriereeffekten for trækkende vandfugle. Derudover vil R4 være placeret på hovedtrækruten for landfugle, der trækker ud fra Gedser Odde om efteråret.

R4 er af mindre betydning for rastende fugle med små forekomster af skarv, edderfugl og havlit (ca. 1-2% af det samlede antal for de enkelte arter).

Forstyrrelseseffekter af ynglefugle på Rødsand er udelukket pga. afstanden til R4.

Samlet set er der væsentligt sammenfald mellem R4's placering og fugletræk især om efteråret. Der synes dog ikke at være væsentlige sammenfald med yngle- og rastefugleforekomster.

Scenario F1

De igangværende fugleundersøgelser i forbindelse med den eksisterende vindmøllepark dækker ikke (trækfugle) eller kun delvist (rastende fugle) F1-området. Der er derfor kun en begrænset viden om fugleforekomster i dette område.

Der er dog højst sandsynlig en hovedtrækrute af vandfugle specielt om efteråret langs kysten af Østfalster. De igangværende undersøgelser har således dokumenteret et efterårstræk af vandfugle med sydlig retning helt inde ved kysten. Vandfugletrækket i farvandet ud for Østfalsters kyst er givetvis en del af det hovedtræk, der om efteråret ses fra Sydsveriges kyst og som passerer øst om Møn og runder Gedser Odde (ca. 300.000 dagtrækkende fugle). F1 vil givetvis være berørt af dette hovedtræk, men i hvilket omfang er ukendt.

Ca. halvdelen af F1 er dækket mht. rastende fugle i den igangværende overvågning. Resultaterne herfra viser, at der i F1 ikke er væsentlige forekomster af skarv, havlit eller edderfugl (ca. 0-1% af det samlede antal for de enkelte arter).

Forstyrrelseseffekter af ynglefugle på Rødsand er udelukket pga. afstanden til F1.

Selvom der er en begrænset viden om fugleforekomster i F1 tyder den viden, der haves om generelle trækbevægelser på, at der højst sandsynlig er et sammenfald mellem F1's placering og en hovedtrækrute for vandfugle om efteråret. Den delvise dækning af rastende fugle tyder ikke på et væsentligt sammenfald mellem forekomster af rastende fugle og F1, men omvendt kan det heller ikke udelukkes før den udækkede del af F1 er undersøgt. Rastende vandfugle forekommer således oftest i klumpede fordelinger, hvor man ikke umiddelbart kan ekstrapolere fra forekomster i tilstødende områder. Derimod er der intet sammenfald mellem ynglefugleforekomster og F1's placering, ej eller i forhold til trækruter fra land.

Scenario F2

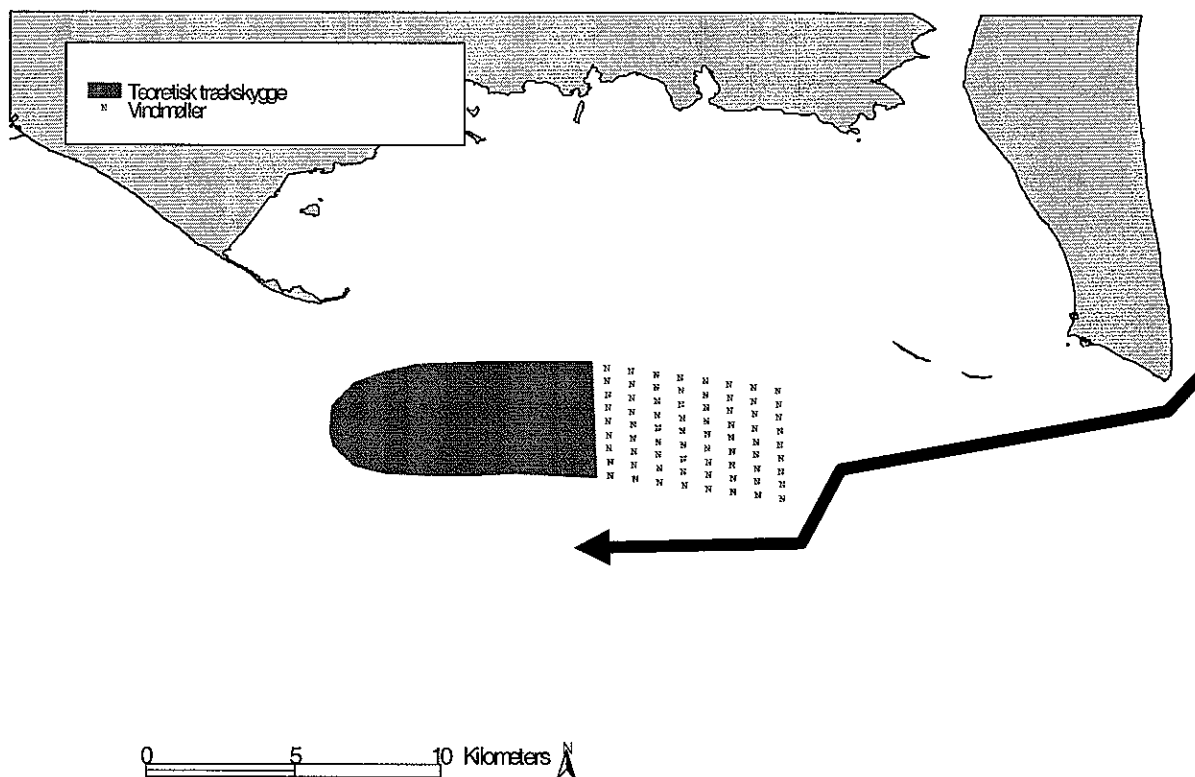
F2 er ikke dækket af trækfugleundersøgelserne i forbindelse med den eksisterende vindmøllepark. Det er dog højst sandsynligt, at F2 er berørt af den hovedtrækrute af vandfugle, som er beskrevet under F1. Mindsteafstanden mellem Gedser Odde og F2 er opgjort til ca. 3,5 km. Da Gedser Odde er en veldokumenteret barriere for trækkende vandfugle og resultater fra den eksisterende vindmøllepark tyder på en vis barriereeffekt i ud til 3 km er afstanden mellem Gedser Odde og F2 muligvis for lille til i fuldt omfang at kunne kanalisere fuglene ind mellem Gedser Odde og F2. Landtrækkende fugle vil formentligt under de fleste vejrforhold ikke blive påvirket af F2's placering.

F2 er placeret i et af kerneområderne for de på nationalt niveau betydningsfulde forekomster af rastende havlit (15% af alle registreringer i Rødsand-Gedser området er optalt i F2). Endvidere forekommer edderfugl med 8% af alle registreringer i F2, mens skarv forekommer i lille antal (afrundet til 0%).

Forstyrrelseseffekter af ynglefugle på Rødsand er udelukket pga. afstanden til F2.

Samlet set er der sammenfald mellem F2's placering og trækkende fugle om efteråret samt i forhold til forekomsten af rastende vandfugle, herunder især havlit. Der er formentligt et mindre betydningsfuldt sammenfald mellem landtrækket fra Gedser Odde om efteråret og F2. Til gengæld er der intet sammenfald i forhold til ynglefugle.

Figuren viser farvandet syd for Lolland med den eksisterende havvindmøllepark og en teoretisk trætskygge for vandfugle om efteråret forårsaget af havvindmølleparken. Bemærk at udstrækningen af den afbildede trætskygge er arbitrær, og blot skal ses som et teoretisk eksempel.

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

Att.: Michel Schilling

Roskilde, 24. september
2004

Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

Vedr. høringsrunde "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller" kan jeg på vegne af Koordineringsgruppen vedr. havbaserede vindmøller udtale følgende om de aktuelle områder.

Bortset fra i den eksisterende Nysted Havmøllepark med tilhørende kabeltracé til land er der ikke tidligere gennemført systematisk survey efter vrage og rekognoscering efter submarine stenalderboplads i farvandsområdet, hvor de 6 mølleparker (F1, F2, R1, R2, R3 og R4) er beliggende.

Rødsand

R1, R2, R3 og R4: I Rødsandområdet er der kendskab til såvel vrage som stenalderboplads.

Området har været stærkt besejlet i såvel middelalderen som senere, og på Rødsand findes der fra tid til anden ilanddrevne skibsplanker eller større vragele fra træskibe, der er mere end 100 år gamle. Der er i området sket mange forlis, og det kan forventes, at der på havbunden syd for Rødsand forekommer flere vrage og enkeltgenstande.

M.h.t. stenalderboplads kan der på alle vanddybder i de foreslåede områder forekomme 12.000 til 6.000 år gamle stenalderboplads fra perioder, hvor vandstanden var lavere end i dag. På Rødsand er der gjort rige stenalderfund af såvel flint som kronhortegevir, som sandsynligvis er udvasket af blødbundsaflejringer på dybere vand.

Vidnesbyrd om lavere vandstand viser de velbevarede egetræstammer fra en forhistorisk skov, der blev fundet i Nysted Havmøllepark. I samme område forekommer der forhistoriske øst-vestorienterede ferskvandsbassiner, der sandsynligvis og strækker sig ind i de foreslåede 4 områder. Ferskvandsbassiner, hvor der kan have ligget stenalderboplads langs bredderne.

Gedser

F1: Der er ikke kendskab til vrage i det markerede område, men der er i eller tæt på området observeret bopladsflint fra Maglemosekultur, og der kan derfor forekomme stenalderboplads af en anseelig alder (9.000 år).

Vikingeskibsmuseet
Vindeboder 12
4000 Roskilde

Telefon: 46 30 02 00

Fax: 46 30 02 01

muse-
um@vikingeskibsmuse
et.dk

www.vikingeskibsmuse
et.dk

Jørgen Dencker

Direkte telefon: 46 30
02 81

jd@vikingeskibsmuseet
.dk

F2: På og omkring Gedser Rev er der stor mulighed for, at der forekommer vrage af såvel nyere som ældre dato, samt enkeltgenstande fra forskellige perioder. Revet har til alle tider været farligt at besejle, og området har været stærkt befærdet i middelalderen. Ved Gedser Rev er der registreret flere vrage fra midten af 1800-tallet til begyndelsen af 1900-tallet, og desuden forekommer der fund fra yngre stenalder.

I område F2 kan det derfor forventes, at der forekommer såvel vrage som stenalderboplads.

Konklusion

Der kan ud fra de ovennævnte oplysninger ikke gives en anbefaling af, hvorvidt et område skal foretrækkes frem for et andet. Alle områder rummer mulighed for forekomst af vrage, stenalderboplads og enkeltfund. Kun en nøjere arkivalisk gennemgang samt survey og marinarkæologiske forundersøgelser vil kunne synliggøre det kulturhistoriske potentiale i de 4 områder.

side 2/3

Teknik m.v.

For at optimere den geofysiske survey og udnyttelsen af sejlede udstyr, er der fra museumsside et meget stort ønske om at komme så tidligt ind i planlægningsfasen som muligt, så der, i lighed med tidligere geofysisk survey udført af Geoteknisk Institut i maj 1999 for SEAS i forbindelse med den tidligere planlagte vindmøllepark ved Omø Stålgrunde, foruden positioneringsudstyr også anvendes multibeamekkolod, Pinger, Side Scan Sonar og magnetometer. Herved sikres optimale lokaliseringmuligheder for såvel vrage og stenalderboplads.

Desuden ønskes en kvalificeret gennemgang af side scan sonar optagelser med henblik på at erkende anomalier, der kan indikere vrage, vragedele, ballastbunker eller andre enkeltgenstande og fortidsminder.

Det er også et udtalt ønske, at der foretages *arealdækkende* survey og opmåling i såvel vindmøllepark som kabeltracé til land. Erfaringerne fra Havmølleparkerne ved Horns Rev og Nysted Havmøllepark, hvor den geofysiske survey begrænsedes til møllerækkerne samt forbindelseslinierne mellem disse, har vist, at også arealerne imellem møllerne bør undersøges. I anlægsfasen anvendes disse arealer til arbejds- og ankerområder for utallige og store arbejdsfartøjer, der i forbindelse med daglige opankringer, nedsænkning af støtteben og forlægninger, forstyrrer havbunden så meget, at eventuelle fortidsminder i disse arbejdsarealer vil kunne blive ødelagt. Et eksempel på dette er fra Nysted Havmøllepark, hvor et støtteben blev trykket ned i havbunden blot en ½ meter fra et unikt 12 meter langt rør fra det engelske lineskib Sct. George, der mistede roret ved Rødsand i 1813. Var der blevet udført survey i disse arbejdsområder, var roret

samt sandsynligvis et antal andre vrage og enkeltgenstande fra samme begivenhed blevet lokaliseret, hvorved disse områder eventuelt kunne have været friholdt som opankringsområder eller objekterne undersøgt før anlægsarbejdets igangsættelse.

Også stenalderboplads vil i forbindelse med intensiv opankring og isætning af støtteben fra jack-ups kunne blive kraftigt forstyrret.

I forbindelse med bortgravning af eventuelle blødbundssedimenter ved møllefundamenter mener vi, at det i hvert enkelt tilfælde skal vurderes, om der er behov for en marinarkæologisk indsats. Blødbundsaflejringer kan være dækket af flere meter marint sand, og en rekognoscering på havbunden vil derfor ikke afsløre, hvad der eventuelt måtte gemme sig i blødbundsaflejringerne. En marinarkæologisk indsats vil i sådant tilfælde kunne omfatte – afhængigt af forholdene – prøvegravning ved hjælp af dykkere, prøvegravning ved hjælp af maskine eller overvågning af opgravningen af aflejringerne.

side 3/3

Det skal bemærkes, at det er Kulturarvsstyrelsen, der opstiller krav til de marinarkæologiske tiltag.

Ønskes flere oplysninger kan henvendelse ske til undertegnede, som er formand for Koordinationsgruppen vedr. havbaserede vindmøller.

Med venlig hilsen

Jørgen Dencker

Museumsinspektør/

Koordinationsgruppen for havbaserede vindmøller

Bemærk venligst adresseændring til:

Vikingskibsmuseet

Koordinationsgruppen vedr. havbaserede vindmøller

Vindeboder 12

4000 Roskilde

Att. Jørgen Dencker

WWF Danmark

Tel: +45 35 36 36 35

Fax: +45 35 24 7868

Ryesgade 3 F
2200 København N.
Danmark

www.wwf.dk
wwf@wwf.dk

Energistyrelsen,
Amaliegade 44,
1256 København K.

24.09.2004

Høringssvar vedr. "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller".

Med henvisning til ovenstående screeningsrapport og tilhørende brev af 26. august 2004, skal vi hermed takke for muligheden for at komme med vore bemærkninger.

I brevet anmodes dels om kommentarer mv. til en konkret placering i Østdanmark af en havvindmøllepark på 200 MW, samt til indholdet af den hertil hørende VVM-redegørelse.

1: Placering af en kommende havvindmøllepark.

Med baggrund i resultaterne fra de overvågningsprogrammer der er gennemført omkring den nyligt etablerede vindmøllepark ved Rødsand, står følgende klart:

- Den nyværende vindmøllepark ligger lige midt i én af de vigtigste trækruter for fugle fra Skandinavien. Det sydgående efterårstræk fra Nordskandinavien går ned igennem Sverige, og forlader land ved Falsterbo. Herfra søger fuglene østpå over til Stevns-området, ned langs Falster til Gedser, og herfra stik østpå hen over Rødsand inden de trækker over til Tyskland.
- Der synes ikke at være ændringer i vandringsmønstrene af de undersøgte fiskearter i området som følge af magnetfeltet over transmissionskablet fra mølleparken og ind til land. Resultaterne er dog meget preliminære. Vandringsmønstreret for fx ål viste sig at gå fra vest mod øst, hvor det omvendte var forventet.
- Der er ikke lavet undersøgelser af om fiskefaunaen ændres inden for mølleparkens område, i forhold til før-situationen, angiveligt på grund af mangel på tilstrækkelige data.
- Der synes ikke at være negative effekter af vindmølleparken i driftsituationen på sæl-bestanden eller på marsvinebestanden i området.
- Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt viden om hvilke kumulative effekter fra vindmølleparker som anbragt i en lang række vil have på fugle, sæler, marsvin og vandrende fisk.

På baggrund af ovenstående resultater må et oplagt krav være, at placeringen af den nye møllepark ikke bidrager til yderligere "spærring" af træk- eller vandringsruterne i området. Dette medfører, at den eneste acceptable placering, med mindst mulig potentiel konflikt med fugle, fisk, sæler og marsvin, vil være på Kriegers Flak.

Såfremt denne placering af miljømæssige årsager ikke viser sig velegnet, kan der alternativt overvejes en placering umiddelbart vest for den nuværende park på Rødsand, dvs. området betegnet "R 1" i rapporten, idet tværsnitsarealet for gennemflyvning/ gennemsvømning på denne måde ikke øges, men "bare" forlænges. Som nævnt ovenfor vil dette indebære en potentiel risiko for kumulerede effekter på dyrelivet, samt en stærkt forøget visuel effekt fra land.

2: VVM-redegørelsen:

De i rapporten angivne miljøprogrammer i forbindelse med en VVM-redegørelse er velargumenterede. Der skal dog peges på to mangler:

For det første er der, som ovenfor nævnt, ikke foretaget fiskeundersøgelser i forbindelse med etableringen af den nuværende park. Det må sikres at der i kommende VVM-undersøgelser – uanset lokalitet – gennemføres fiskeundersøgelser både før og efter, og således at der ved designet af undersøgelserne tages højde for en evt. meget lav forekomst af fisk.

Da netop forekomsten af fisk – og især udsigten til at møllefundamenterne vil kunne tiltrække og evt. øge produktiviteten af fisk – er en helt central parameter i vurderingen af havvindmøllers miljøeffekter, bør denne faktor prioriteres meget højt.

For det andet har de hidtidige miljøprogrammer tydeligt vist, at der er behov for at vurdere langtidseffekterne, især på fugletræk, på fisk, og på marine pattedyr. De hidtidige programmer har en løbetid på 2 år efter etableringen af mølleparkerne. Dette er alt for lidt, og umuliggør vurderingen af møllernes langtidseffekter. Alene det faktum at etableringen af en dynamisk stabil bundfauna på fundamenterne kan ventes at tage omkring 5 år betyder at en sammenfattende vurdering af disse nye økosystemer (: bundfauna – fisk – sæler – fugle) på havbunden ikke kan foretages før.

Det må sikres at der inden for en 10-årig periode efter etableringen af mølleparkerne foretages jævnlig overvågning.

Med venlig hilsen

Peter Blanner
Chef, Miljøfaglig afdeling.

Dato: 20.9.2004 ENERGI E2 A/S
Deres ref.: Teknisk Systemudvikling
Vor ref.: D-25966x/php.lsw Tegholmegade 8
Jnr.: 303-04-0026 2450 København SV

Energistyrelsen
Amaliegade 44
1256 København K

ENERGI E2

Dir. tlf.: 4480 6552
E-mail: php@e2.dk

Telefon: 4480 6000
Telefax: 4480 6604
Web: www.e2.dk
CVR nr.: 18 93 66 74

Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller

ENERGI E2 har modtaget Energistyrelsens rapport "Screening af havområdet ved Rødsand og Gedser i forbindelse med udbud af havvindmøller", dateret august 2004.

ENERGI E2 ser positivt på muligheden for udbygning i området Rødsand/Gedser, og i forbindelse med den igangværende screening vil vi derfor alene fremføre et forbehold for et eventuelt produktionstab for den eksisterende møllepark.

Såfremt en kommende park etableres i nærheden, vil lævirkningen betyde en forringelse af vindressourcen i den eksisterende park, og ENERGI E2 vil derfor på vegne af partnerne i Nysted Havmøllepark forbeholde os ret til at ethvert produktionstab som følge heraf eller som følge af andre gener fra en kommende park bliver kompenseret fuldt ud af den kommende koncessionshaver.

Det anbefales derfor at Energistyrelsen i et eventuelt udbudsmateriale til koncession til etablering af en havmøllepark ved Rødsand eller Gedser Rev tydeliggør, at et sådant kompensationskrav skal imødekommes, og derfor medtages i vurderingen af de forskellige mulige placeringer. Herudover bør det pålægges koncessionsansøgere, at de i deres tilbud dokumenterer omfanget af lævirkningen på den eksisterende havmøllepark. Endelig må det gøres klart, at et modsatrettet krav om kompensation for tab som følge af lævirkning fra den eksisterende park på en kommende park ikke kan gøres gældende.

Med venlig hilsen
ENERGI E2 A/S

Per Hjelmsted Pedersen